

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Analytická zpráva výzkumu

**Realizace kvantitativního výzkumu
– životní postoje a preference seniorů**

OBSAH

OBSAH	2
1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE	3
2. MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ	4
3. ÚVOD	6
3.1 Vymezení cílové skupiny	6
3.2 Cíle studie	6
3.3 Popis metodologie	6
4. VÝSLEDKY STUDIE	10
4.1 Volný čas seniorů	10
4.1.1 Nabídka volnočasových aktivit	10
4.1.2 Důvody nevyhovující nabídky volnočasových aktivit	12
4.1.3 Trávení volného času	12
4.1.4 Vzdělávací aktivity seniorů	14
4.1.5 Členství v místních spolecích (MS)	17
4.1.6 Zapojování se do aktivit v místní komunitě	18
4.1.7 Shrnutí kapitoly Volný čas seniorů	20
4.2 Informace a zdroje informací	21
4.2.1 Zájem o informace	21
4.2.2 Dostupnost zdrojů informací (bez ohledu na využívání)	23
4.2.3 Využívání zdrojů informací	24
4.2.4 Důvěryhodnost zdrojů informací	25
4.2.5 Shrnutí kapitoly Informace a zdroje informací	26
4.3 Pocit bezpečí / pocit ohrožení a pocit znevýhodnění	26
4.3.1 Pocit bezpečí	26
4.3.2 Pocit ohrožení – snížený pocit bezpečí	27
4.3.3 Pocit znevýhodnění kvůli věku	28
4.3.4 Shrnutí kapitoly Poci t bezpečí / pocit ohrožení a pocit znevýhodnění	30
4.4 Zdravotní a sociální služby	31
4.4.1 Zdravotní služby	31
4.4.2 Sociální služby	34
4.4.3 Shrnutí kapitoly Zdravotní a sociální služby	36
4.5 Bydlení seniorů	37
4.5.1 Shrnutí kapitoly Bydlení seniorů	39
4.6 Příjmy seniorů	40
4.6.1 Shrnutí kapitoly Příjmy seniorů	41
5. SHRNU TÍ	42
6. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	46
7. PŘÍLOHY	50
Seznam grafů	50
Karty k dotazníku	59

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název projektu: Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň, registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006207, podpořeného z Operačního programu Zaměstnanost

Objednatel:

Název: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Adresa: Na Poříčním právu 376/1,
128 01 Praha 2

Kontaktní osoba: Mgr. Bohumila Gudzenko, DiS., odborný garant (Analýzy a studie)

Zpracovatel:

Název: MindBridge Consulting a.s.
výzkum trhu a marketingové poradenství

Adresa: Geologická 2
152 00 Praha 5

Kontaktní osoba: Ing. Tomáš Kravka, Executive Director

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

2. MANAŽERSKÉ SHRUTÍ

Z realizované studie vystupují nejvýrazněji postojové rozdíly a difference v preferencích seniorů podle jejich konkrétního věkového zařazení.

Zásadně odlišné je chování a postoje „seniorů“ ve věkově nejnižší kategorii 55-64 let, kteří jsou neaktivnější jak ekonomicky, společensky, volnočasově, vzděláváním se, zdravotně apod. Svými charakteristikami se do značné míry vymykají obvyklému chápání definice nebo označení „senior“ a dá se předpokládat, že významná část členů této věkové skupiny by se za seniory ani sama neoznačila.

Odlišné jsou ve svých odpovědích i nejstarší skupiny seniorů (75-84 let a 85+ let), které se svými postoji a preferencemi odlišují nejen vůči nejmladší skupině, ale také vůči seniorům ve věku 65-74 let. Pokud tedy věkovou kategorii 55-64 let označujeme obecně jako „aktivní“, pak by se nabízelo označit seniorní skupiny 75+ let za „pasivní“. Tento závěr by byl ale velmi zjednodušující, a tím i nesprávný, protože i v těchto nejvyšších věkových kategoriích převládají ti aktivnější, pozitivně ladění. Na tomto místě je ale potřeba učinit podstatnou metodickou poznámku. Tento výzkum zahrnoval reprezentativní vzorek populace daného věku v „běžném životě“, a byl tak nastaven na lidi s běžnou dostupností pro tazatele, tedy na lidi, kteří jsou dosažitelní, ochotní a schopní se účastnit výzkumu – osobního rozhovoru. Sběr dat nezahrnoval seniory v pobytových sociálních službách a zdravotnických zařízeních.

Odlišnosti v životních postojích a preferencích uvnitř skupiny seniorů jsou kromě věku určeny také jejich dosaženým vzděláním, kdy vzdělanější senioři mají nejen vyšší tendenci se i nadále vzdělávat, mají vyšší všeobecný zájem o informace kolem sebe a jsou celkově aktivnější a pozitivněji naladěni – spokojenější s mnoha prvky života a nabízenými službami týkajícími se seniorů.

S dosaženou úrovní vzdělání úzce souvisí i úroveň příjmů. S věkem se zase váže zdravotní stav.

Zásadní rozdíly mezi seniory podle dalších sociodemografických znaků (kromě věku a vzdělání) už existují jen u dílčích specifických témat, jako je například u tématu trávení volného času vcelku přirozený rozdíl mezi muži a ženami nebo určité dílčí rozdíly mezi seniory v malých obcích a velkých městech (např. podíl těch, kteří se vzdělávají, všeobecný zájem o informace).

U dalších znaků jako je typ bydlení (byt v panelovém domě, byt v činžovním domě, rodinný dům), velikost místa bydliště, ale i region se objevují rozdíly v postojích a preferencích seniorů už jen velmi ojediněle a nelze tak nacházet pro tyto dílčí odchylky jejich systémovou příčinu.

Pokud budeme hledat prvky viktimizace, resp. dalších projevů (potenciálního¹) ohrožení najdeme je v „pocitu ohrožení“² ze strany nepřizpůsobivých spoluobčanů, kvůli tématu užívání a prodeje drog,

¹ Mluvíme opisně o „pocitu ohrožení“, ale otázka výzkumu byla formulována na souhlas/nesouhlas s výrokem týkajícím se pocitu bezpečí. Tedy metodicky přesnější by bylo mluvit vždy spíše o sníženém pocitu bezpečí a o důvodech sníženého pocitu bezpečí než o ohrožení.

neohleduplné mládeži, alkoholismu, ale také kvůli nebezpečí plynoucímu z husté a seniory ohrožující dopravy a ze strany bezdomovců. „Šmejdí“ mezi top příčinami „pocitu ohrožení“¹ nefigurují (jako ohrožení je uvádějí cca 4 % ze všech seniorů). U „šmejdů“ stejně jako u ostatních výše uvedených důvodů sníženého pocitu bezpečí (ne nutně ohrožení¹) nejde o spontánně jmenované důvody (výběr ze seznamu) a nejde ani nutně o přímou zkušenost s těmito negativními jevy. Tedy skutečnost, že celkově zhruba pětina seniorů uvádí, že spíše nebo rozhodně nemají pocit bezpečí, je jen z části dáno jejich osobní zkušeností, z další části je pak tento pocit vyvolán zkušeností někoho z okolí a často je založen jen na citlivějším vnímání zvýšeného výskytu informací o těchto negativních jevech v médiích, mezi lidmi apod.

Pocit znevýhodnění a diskriminace je seniory nejčastěji vnímán v souvislosti s jejich zdravotním stavem, s pohybovými problémy a s bolestmi, a potom ve spojení s trhem práce a výdělkem (u těch ekonomicky aktivních), s jejich celkovou finanční situací danou jejich příjmy i cenovým nastavením zboží a služeb, s chováním mladých – neúctou ke stáří při cestování a obecně v dopravě.

Pokud bychom měli s podporou dat této studie vydefinovat profil v určitém smyslu „ohroženého seniora“, nedojdeme k nějak překvapivým závěrům. Bude se jednat o seniora vyššího věku (75+), s nižším vzděláním (ZŠ, resp. bez maturity), tedy zpravidla z nejnižší příjmové kategorie, ovdovělého, tedy zpravidla z jednočlenné domácnosti, který svůj zdravotní stav vnímá pouze jako uspokojivý nebo už neuspokojivý (nemocný).

Vzhledem k tomu, že tato studie vznikala v době první vlny pandemie Covid 19 a sběr dat byl realizován mezi její první a druhou vlnou (na jaře a v létě 2020), dá se předpokládat, že řada postojů, preferencí seniorů, stejně jako jejich způsob chování a trávení volného času doznal a pravděpodobně i do nejbližší budoucnosti dozná významné změny. Nicméně základní principy fungování světa seniorů popsané v této studii zůstávají v platnosti dlouhodobě.

3. ÚVOD

3.1 Vymezení cílové skupiny

V souladu se zadávací dokumentací byla cílová skupina výzkumu definována jako populace ČR ve věku 55 a více let (reprezentativní vzorek dle pohlaví, věku, vzdělání, regionů a velikosti místa bydliště).

3.2 Cíle studie

Výzkum si klade za cíl zmapovat různé oblasti kvality života a životních podmínek seniorů v krajích České republiky. Konkrétně se jedná o zjišťování informací a poznatků v oblasti kvality bydlení, vnímání dostupnosti sociálních a zdravotních služeb, způsobu trávení volného času a bariér, které případně vedou k tomu, že není tento čas tráven aktivně, vnímání bezpečí a bezpečnosti, konzumaci médií a zdroje informovanosti starších lidí.

3.3 Popis metodologie

Metoda, velikost vzorku a délka dotazníku

Pro naplnění cílů studie a pokrytí všech zásadních témat zrealizoval MindBridge Consulting podrobnou **kvantitativní studii na vzorku 2.015 respondentů** na základě schváleného **dotazníku** s použitím metody **kvótního výběru**.

Dotazník výzkumu (viz příloha zprávy) byl připraven v souladu se zadávací dokumentací tak, aby pokrýval všechna vymezená témata a zohledňoval cílovou skupinu vč. těch nejstarších respondentů. Průměrná **délka** realizovaných rozhovorů byla **35 minut**.

Technika sběru dat

Ve všech případech se jednalo o techniku sběru dat formou rozhovoru, tedy postupem, při němž jsou vyžadované informace získávány v přímé interakci s respondentem. Rozhovor může být prováděn tváří v tvář nebo telefonicky³. Všechny rozhovory byly vedeny právě formou **osobních rozhovorů (face to face)**.

Osobní rozhovor je jednou z nejčastěji používaných metod kvantitativního marketingového výzkumu a/nebo výzkumu veřejného mínění. Jde o rozhovor tváří v tvář, při kterém tazatel osobně komunikuje s respondentem. Při technice face to face dochází k řízenému rozhovoru jednoho na jednoho za účelem zjistit postoj a reakce respondenta.

³ DISMAN, M., 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Na rozdíl od telefonních či online průzkumů bývá face to face rozhovor delší. Výhodou je i fyzická přítomnost tazatele díky níž respondent snáz udrží pozornost. Při face to face rozhovoru navíc existuje možnost použití stimulačních prvků, jako jsou tištěné tzv. dotazovací karty se seznamem variant odpovědí, letáky, fotografie obalů nebo skutečné produkty, loga atd. Tazatel ale nesmí při face to face rozhovoru nijak ovlivňovat respondenta. Aby byly výsledky výzkumu relevantní, je třeba se vyhnout navádění nebo přílišnému vysvětlování otázek.

Postup realizace projektu

Mezi MPSV a MindBridge Consulting a.s. byl vytvořen pracovní tým, který zajišťoval koordinaci jednotlivých kroků a komunikaci ve všech fázích realizace projektu.

V přípravné fázi byl pro vymezenou cílovou skupinu navržen, připomínkován a finalizován **dotazník**. Ten se svou strukturou, výběrem vhodného typu otázek a precizováním jejich formulací i prostřednictvím pilotážních dotazníků, se stal, vedle dotazovacích karet a kvótních rozpisů, základním podkladem pro práci tazatelů při sběru dat v terénu.

Vybraní a proškolení tazatelé postupovali při oslovování a dotazování respondentů dle **kvótního rozpisu**, zohledňujícího jednotlivé sociodemografické a geografické znaky (viz výše), a dle pokynů projektového manažera.

Po dokončení rozhovoru byla za danou část projektu data zkontrolována, zpracována a analyzována.

Souběžně s dotazováním a zpracováním dat probíhala kontinuální kontrola práce tazatelů a koordinátorů, kontrola dotazníků a dat včetně naplňování kvót pro dosažení požadované struktury a velikosti vzorku.

Kontrola

Kvalita práce tazatelů byla kontrolována dvojí formou. V první řadě byla provedena **kontrola logické a věcné správnosti získaných dat**. Následně proběhla **kontrola prostřednictvím zpětného kontaktování respondentů**, přičemž tímto způsobem bylo kontrolováno zhruba 40 % všech provedených rozhovorů u všech tazatelů. Cílem systému kontrol je poskytovat zadavateli data v maximální kvalitě, při garantovaném dodržení minimálního stanoveného počtu respondentů.

Kódování a zpracování (polo)otevřených otázek

Zaznamenané odpovědi na otevřené otázky byly přiřazeny k ostatním odpovědím a sociodemografickým charakteristikám respondenta, aby je bylo možné podle těchto znaků třídit. Z prvních 30 % kompletních rozhovorů byly zpracovány výpisy otevřených otázek, podle kterých byl připraven základ **kódovacího klíče**, podle četnosti výskytu konkrétních spontánních odpovědí, resp. podle opakovaně se vyskytujících klíčových slov. Kódovací klíč je seznamem kódů nejčastěji se vyskytujících spontánních odpovědí, ke kterým jsou dle logické příbuznosti přiřazována synonyma, resp. významově příbuzné / obdobné výroky. Kódovací klíč (s určitou modifikací) byl následně použit pro kódování všech otevřených otázek.

Finální statistické zpracování otevřených otázek – kvantifikace pak proběhla naprosto shodně (zpracování a třídění) jako u odpovědí uzavřených otázek, s tím, že k podrobné analýze dané otázky a zejména pak k interpretaci výsledků byly k dispozici detailní „verbatim“ (autentické výroky respondentů).

Pořízení dat

Po dokončení terénního sběru dat byla data **pořízena dvojicí na sobě nezávislých operátorů**, s využitím speciálního programu. Takto pořízená data byla **následně kontrolována supervizorem**, který odstranil neshody v obou pořízeních (dle kontroly fyzických dotazníků).

Připravený pořizovací SW je vždy nastaven na přípustné (očekávatelné) hodnoty (například omezení kódy odpovědí).

Počítačově pak byla provedena věcná a logická kontrola, kontrola úplnosti vyplnění a logiky skoků a filtrů, vyhledání extrémně nízkých a vysokých hodnot (srovnání s hodnotou dotazníku) a dále kontrola konzistence datového souboru. Data byla podrobena analýze validity a reliability, výsledná data byla očištěna o nekonzistentní odpovědi.

Popis analýzy dat

MindBridge Consulting využívá formát **zpracování dat v programu SPSS** (IBM SPSS Statistics 20), výsledné datové soubory jsou ve formátu .sav, resp. .sys a rovněž je využíván formát MS Excel .xlsx.

Postup analýz postupoval od popisných analýz a třídění prvního a druhého stupně k analýzám vysvětlujícím. Využity byly zejména analýzy četnosti, které byly u všech otázek doplněny tříděními druhého stupně - kontingenčními tabulkami, které umožnily zjistit, zdali se liší odpovědi jednotlivých sociodemografických či socioekonomických skupin.

Analýza dat se detailně zaměřila jak na celý základní vzorek, tak i na doplňující subsamply (dílní vzorky) zpracované v podobě samostatných pracovních analýz. Interpretace dat byla založena

na komentování rozdílů ve výsledcích oproti bázi (celku) určených na 99% hladině statistické významnosti.

Vybrané parametry výzkumu	
metoda dotazování:	osobní dotazování (face to face)
cílová skupina (CS):	populace ČR ve věku 55+ let
velikost vzorku:	2 015 respondentů
způsob výběru:	kvótní
region:	14 krajů ČR (12 % Praha, 12 % Středočeský kraj, 6 % Jihočeský kraj, 5 % Plzeňský kraj, 3 % Karlovarský kraj, 8 % Ústecký kraj, 4 % Liberecký kraj, 6 % Královéhradecký kraj, 5 % Pardubický kraj, 5 % Kraj Vysočina, 11 % Jihomoravský kraj, 6 % Olomoucký kraj, 5 % Zlínský kraj, 12 % Moravskoslezský kraj)
velikostní kategorie obcí:	5 velikostních kategorií (17 % do 999, 20 % 1-4 999, 19 % 5 000-19 999, 23 % 20 000-99 999, 21 % 100 000 a více obyvatel)
vzdělanostní kategorie:	4 kategorie (25 % základní vč. nedokončeného, 39 % střední bez maturity, 26 % s maturitou, , 10 % vyšší a vysokoškolské vzdělání)
věkové kategorie:	4 kategorie (38 % 55-64, 37 % 65-74, 19 % 75-84, 6 % 85 a více let)
pohlaví:	2 kategorie (45 % mužů a 55 % žen)
období realizace:	květen – červenec 2020

4. VÝSLEDKY STUDIE

Tématem této kapitoly je popis výsledků výzkumu zaměřených na zjištění vnímání dostupnosti volnočasových aktivit a trávení volného času seniorskou populací České republiky ve věku 55 a více let.

4.1 Volný čas seniorů

Tato kapitola analyzuje vnímání nabídky volnočasových aktivit, v případě nevyhovující nabídky, důvody takového stavu, způsoby trávení volného času, ale také vzdělávací aktivity seniorů, členství v místních spolcích a zapojování seniorů do aktivit v místní komunitě.

4.1.1 Nabídka volnočasových aktivit

V populaci ve věku 55 a více let je **necelá polovina** (47 %) těch, kteří považují nabídku volnočasových aktivit (zájmové, vzdělávací, klubové, sportovní a kulturní aktivity občanů) pro lidi svého věku ve svém nejbližším okolí za **vyhovující**. Ze základního souboru seniorů 55+ let zhruba třetina (32 %) označuje nabídku volnočasových aktivit jako **spíše vyhovující** a 15 % jako **naprosto vyhovující**. S nabídkou jsou statisticky významně častěji spokojeni mladší (**55-64 let**) ze seniorů, vzdělanější, sezdaní, ekonomicky aktivní, s vyššími příjmy a společensky angažovaní.

15 % seniorů považuje nabídku volnočasových aktivit pro sebe, resp. pro své vrstevníky ve svém okolí za **nevyhovující** (11 % spíše + 4 % zcela nevyhovující).

Téměř **dvě pětiny** (38 %) seniorů **nevědí**, jaká je nabídka volnočasových aktivit v jejich bezprostředním okolí. Jedná se zejména (statisticky významně častěji) o lidi z věkové kategorie 75+ let, se základním vzděláním, ovdovělé, z jednočlenných domácností, ekonomicky neaktivní, s nižšími příjmy a lidi společensky neangažované.

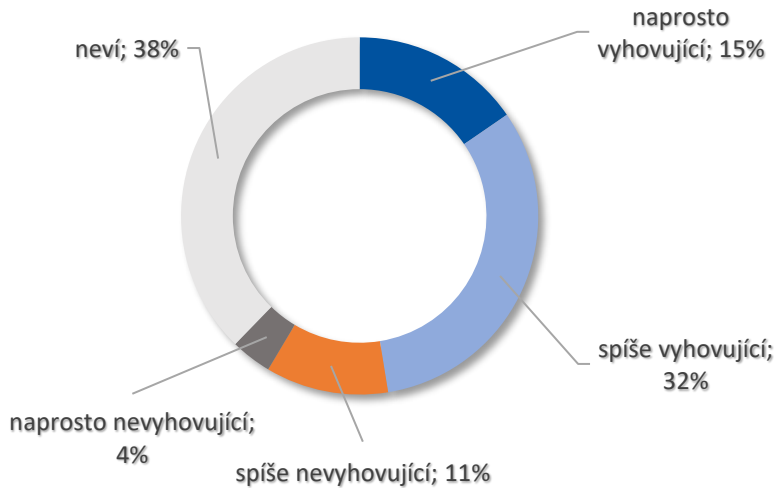
Přehled (potažmo zájem) o nabídce volnočasových aktivit tedy klesá s věkem, roste se vzděláním a s příjmy, je relativně nejvyšší v obcích / městech o velikosti 5 000-20 000 obyvatel, mezi sezdanými lidmi a ekonomicky aktivními seniory.

Nejvyšší spokojenost („naprosto vyhovující“) s nabídkou volnočasových aktivit opět klesá s věkem, roste se vzděláním a příjmy, je významně vyšší v Praze než v dalších českých, a ještě znatelněji než v moravských regionech, obecně je vyšší mezi seniorskou populací z měst než vesnic (do 5 000 obyvatel), vyšší u seniorů z domácností s vyšším počtem členů (3+), významně vyšší mezi seniory – podnikateli nebo pracujícími jako OSVČ.

Obecně nespokojených („spíše nevyhovující“ + „zcela nevyhovující“) je statisticky významně více mezi seniory z nejnižší příjmové skupiny.

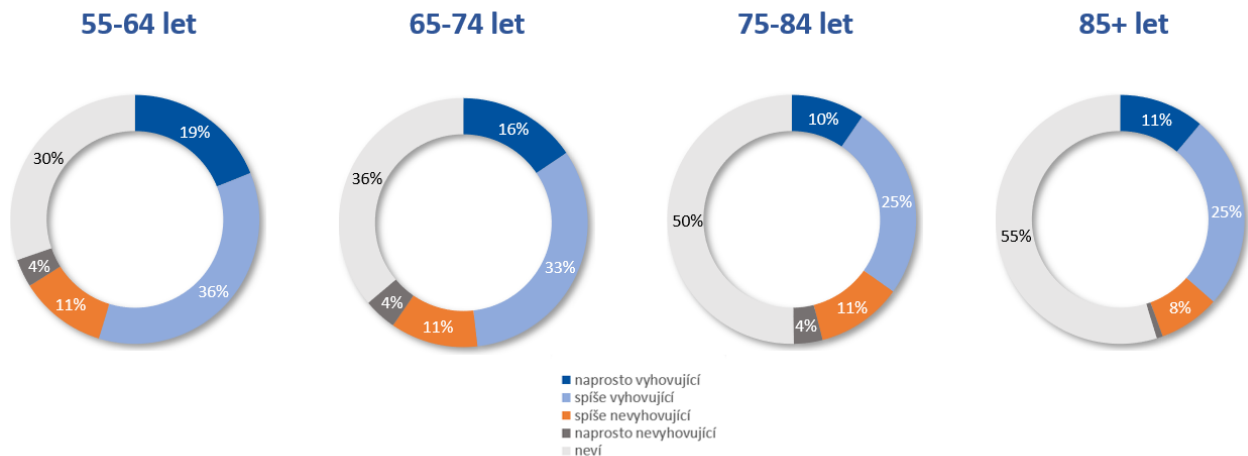
Graf č. 1 – Nabídka volnočasových aktivit

Q7: Považujete nabídku volnočasových aktivit pro lidi Vašeho věku ve Vašem nejbližším okolí za ... Nabídkou volnočasových aktivit máme na mysli zájmové, vzdělávací, klubové, sportovní a kulturní aktivity občanů.

Graf č. 2 – Nabídka volnočasových aktivit – dle věkových kategorií

Q7: Považujete nabídku volnočasových aktivit pro lidi Vašeho věku ve Vašem nejbližším okolí za ... Nabídkou volnočasových aktivit máme na mysli zájmové, vzdělávací, klubové, sportovní a kulturní aktivity občanů.

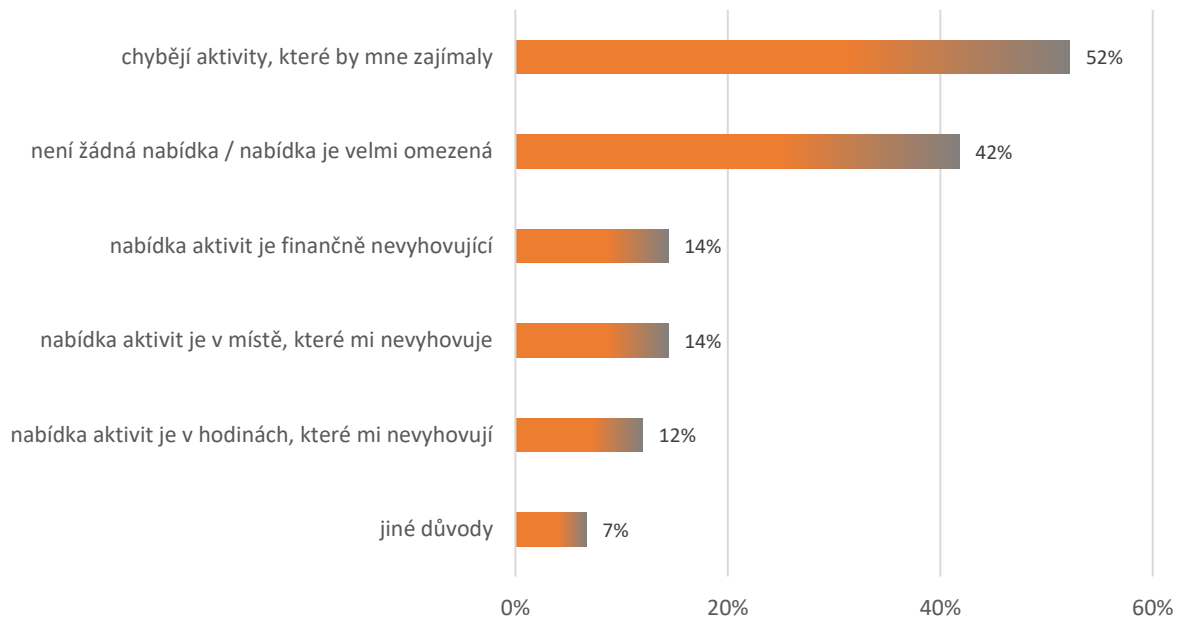
Jak již bylo naznačeno výše ze srovnání výsledků dle věkových kategorií (viz graf č. 2) jsou zřejmé významné rozdíly v přehledu (ví vs. neví o nabídce volnočasových aktivit) i v jejich hodnocení (vyhovující vs. nevyhovující). Zatímco v nejnižší sledované věkové kategorii (55-64 let) je 55 % spokojených a jen 30 % těch, kteří neví, jak nabídku zhodnotit, v kategorii 65-75 let je spokojena téměř polovina (49 %) seniorů a 36 % neví. Ve dvou nejvyšší věkových kategoriích je spokojenost u 35-36 % seniorů a odpověď bez přímého hodnocení nabídky volnočasových aktivit je u 50-55 % seniorů.

4.1.2 Důvody nevyhovující nabídky volnočasových aktivit

Ti senioři, kteří nabídku volnočasových aktivit ve svém nejbližším okolí označují za nevyhovující (15 %) argumentují nejčastěji tím, že **v nabídce nejsou ty aktivity, které by je zajímaly** (52 %), nebo tím, že vlastně **nabídka v jejich okolí prakticky neexistuje nebo je velmi omezená** (42 %). Již méně četné (shodně 14 %) jsou důvody **finanční a/nebo spojené s umístěním poskytování služby**. Finanční důvody uvádějí významně častěji senioři z největších domácností (4+ členů), s nízkým příjmem, z Prahy a dalších velkoměst (100 000 a více obyvatel).

Graf č. 3 – Důvody nevyhovující nabídky volnočasových aktivit

Q7a. V čem je, podle Vás, nabídka volnočasových aktivit nevyhovující?

4.1.3 Trávení volného času

Pokud budeme analyzovat skupinu seniorů 55+ jako celek, pak jednoznačně nejvyšší podíl odpovědí na otázku „Jak trávíte svůj volný čas?“ získává odpověď „sleduji televizi“, kterou uvedlo 8 z 10 dotázaných seniorů.

S velkým odstupem (53 %) pak následuje trávení volného času procházkami (v přírodě, do/po města/ě) a/nebo prožitím volného času s dalšími lidmi (návštěvy, setkávání se, povídání si) (49 %). Necelá polovina (46 %) seniorů 55+ let tráví svůj volný čas u počítače a/nebo na internetu.

4 z 10 se ve volném čase věnují četbě a zhruba stejně velká je skupina těch, kteří tráví čas na zahrádce, péčí o květiny, resp. pěstováním květin, ovoce, zeleniny apod.

38 % seniorů 55+ let cestuje ve svém volném čase po České republice.

Zhruba třetina (35 %) seniorů se ve volném čase věnuje vaření a pečení a podobně velké (shodně 34 %) jsou skupiny těch seniorů, kteří se věnují nákupům, návštěvám obchodů, nákupních center a těch, kteří se starají o vnoučata.

Za kulturou (jako divák) chodí 3 z 10 seniorů 55+ let.

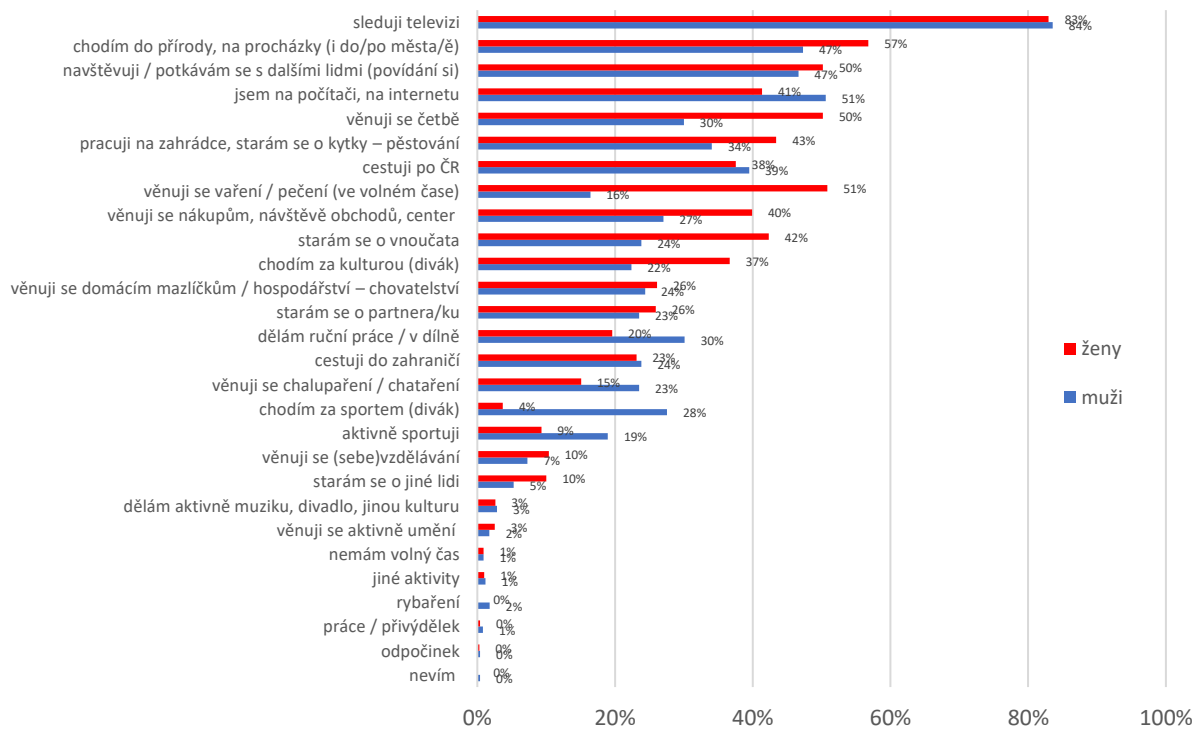
Ale právě v trávení volného času jsou mezi skupinami seniorů (podle pohlaví, podle věku i dalších sociodemografických znaků) značné rozdíly.

Zatímco u sledování televize rozdíly mezi muži a ženami nenajdeme, u dalších „top aktivit“ jsou již rozdíly značné. Podle očekávání vaření a pečení je doménou žen (51 % vs. 16 % muži), stejně jako starání se o vnoučata (42 % vs. 24 %), nákupy a návštěvy obchodních center (40 % vs. 27 % muži). Ženy 55+ let se ale významně častěji než muži věnují četbě (50 % vs. 30 % muži), kultuře - jako divák (37 % vs. 22 % muži), zahrádce / květinám (43 % vs. 34 % muži) a také procházkám (57 % vs. 47 % muži).

Muži, kromě své oblíbenosti TV (84 %), procházek (47 %) a setkávání se s dalšími lidmi (47 %), jsou ve svém volném čase častěji než ženy u počítače / na internetu (52 % vs. 41 % ženy), v dílně / věnují se kutilství – ručním pracím (30 % vs. 20 % ženy), chalupaření / chataření (23 % vs. 15 %) a zcela jednoznačně častěji, než ženy chodí muži–senioři za sportem - buď aktivně sportovat (19 % vs. 9 % ženy), nebo pasivně jako diváci (28 % vs. 4 %).

Graf č. 4 – Trávení volného času

Q1. Jak trávíte svůj volný čas?

Sledování televize je jednoznačná „TOP aktivita“ pro volné chvíle všech věkových kategorií seniorů 55+ let (vždy 8-9 z 10).

Nicméně u nejmladší sledované kategorie (55-64 let) je hned na druhém místě (64 %) práce na PC, resp. sledování internetu, procházky (57 %), návštěvy a setkávání se s dalšími lidmi / povídání si (53 %) a cestování po České republice (52 %).

Věková kategorie 65-74 let se kromě sledování TV ve volném čase věnuje procházkám (55 %), návštěvám a setkávání se s dalšími lidmi / povídání si (49 %), práci na PC a/nebo brouzdání na internetu (45 %), resp. práci na zahrádce / pěstování květin apod. (42 %).

U věkové kategorie 75-84 let se na druhé místo (po sledování TV) dostává četba (46 %), procházkám se věnuje 43 % seniorů této věkové kategorie, návštěvám a setkávání se s dalšími lidmi / povídání si pak 42 %, práci na zahrádce / pěstování květin 34 %.

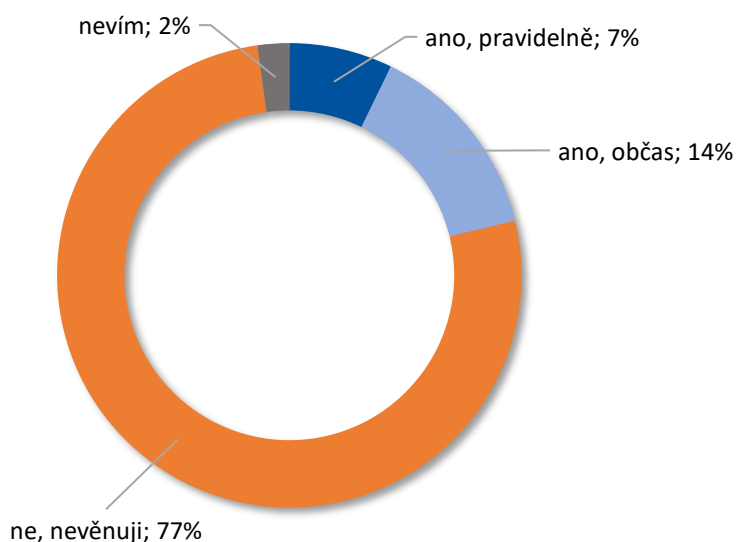
Senioři ve **věku nad 84 let** mají prakticky shodné preference trávení volného času jako ti ve věku 75-84 let. Tedy TV (85 %), četba (50 %), návštěvy – setkávání se s dalšími lidmi (40 %), procházky (38 %), zahrádka – květiny (38 %).

4.1.4 Vzdělávací aktivity seniorů

Ve svém volném čase se vzdělávacím aktivitám (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho jiného) **pravidelně věnuje 7 % seniorů 55+ let a 14 % občas.**

Graf č. 5 – Vzdělávací aktivity seniorů

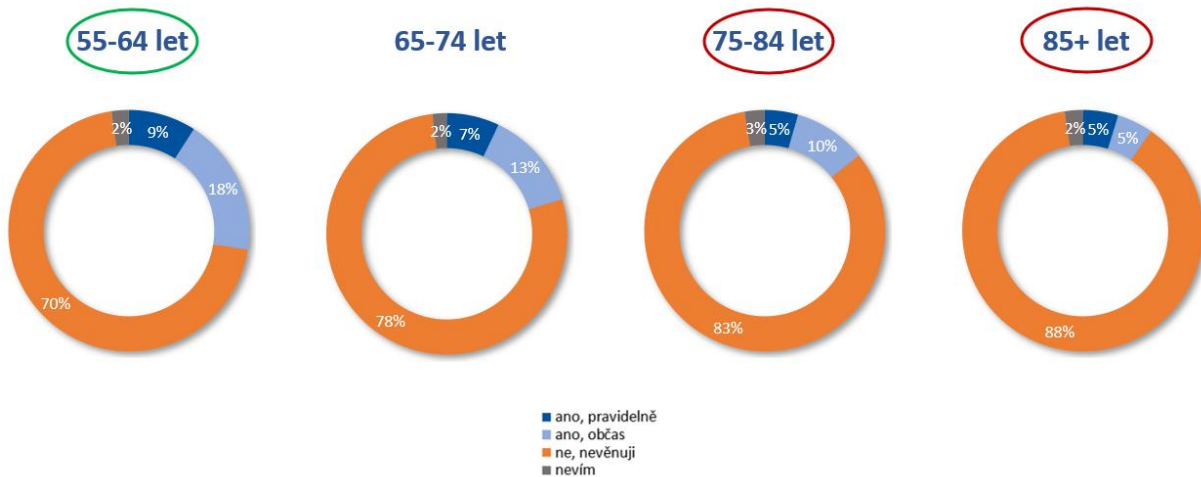
Q5. Věnujete se ve svém volném čase nějakým vlastním vzdělávacím aktivitám – (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho)?

Podle očekávání se vzdělávací aktivity výrazně mění v závislosti na věku a vzdělání. S přibývajícím věkem vlastních vzdělávacích aktivit výrazně ubývá a s vyšším dosaženým stupněm vzdělání je naopak vzdělávání se i v seniorském věku významně častějším jevem.

Graf č. 6 – Vzdělávací aktivity seniorů – dle věkových kategorií

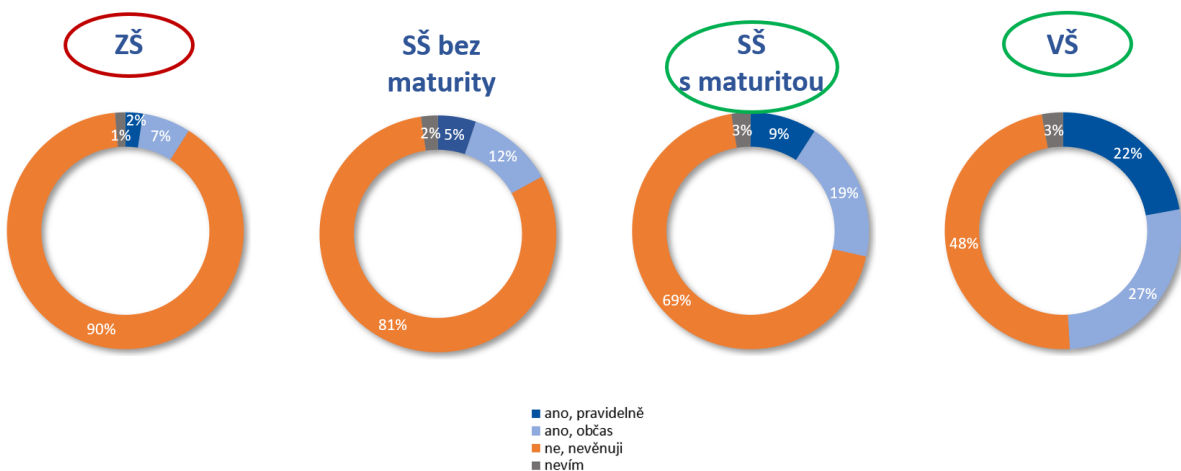
Q5. Věnujete se ve svém volném čase nějakým vlastním vzdělávacím aktivitám – (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho)?

Zatímco v nejmladší šetřené skupině seniorů (**55-64 let**) se vlastnímu vzdělávání ve volném čase věnuje (pravidelně nebo občas) 27 % seniorů, v kategorii **65-74 let** je to 20 % a další věkové kategorie již vykazují statisticky významně nižší výskyt jedinců, kteří se vzdělávání věnují – 15 % ve věku **75-84 let** a 10 % ve věku **85+ let**.

Graf č. 7 – Vzdělávací aktivity seniorů – dle vzdělanostních kategorií

Q5. Věnujete se ve svém volném čase nějakým vlastním vzdělávacím aktivitám – (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho)?

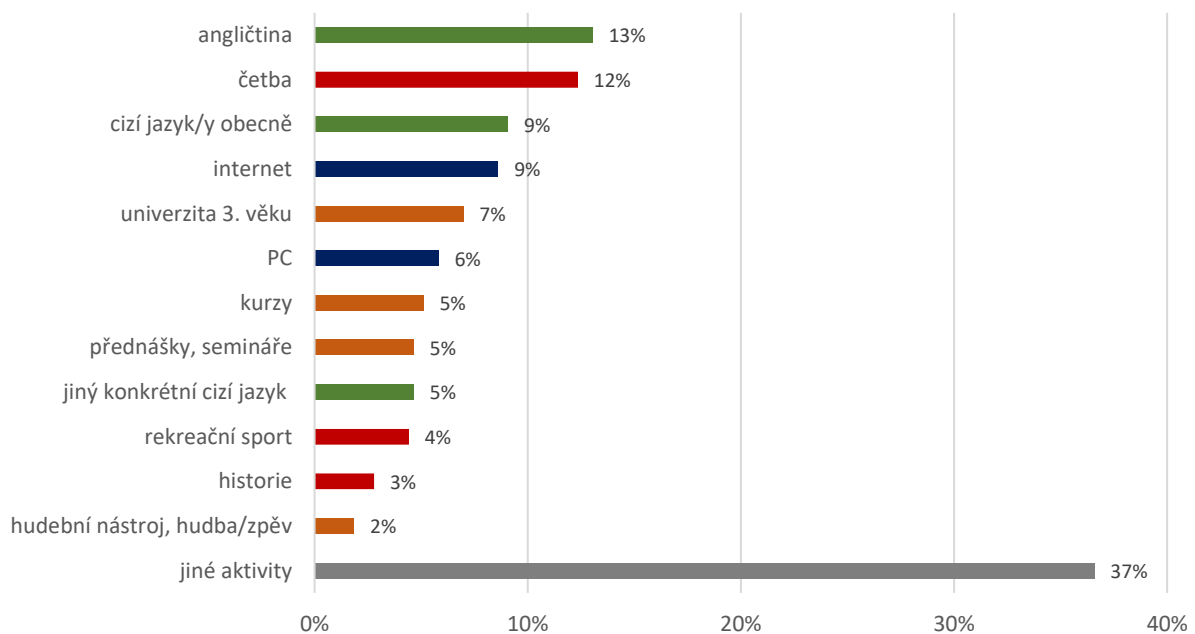

Ti senioři, kteří mají pouze základní vzdělání (případně jsou zcela bez vzdělání), se vzdělávacím aktivitám věnují (pravidelně nebo občas) v 8 % případů. Senioři se středoškolským vzděláním bez maturity v 17 %, s maturitou pak už v 28 % případů. Z vysokoškolsky vzdělaných seniorů 55+ let se nadále vzdělává každý druhý (49 %), přičemž pravidelně se těmto aktivitám věnuje více než pětina (22 %) z nich.

Z dalších sociodemografických, resp. socioekonomických znaků se statisticky významně méně věnují vzdělávání se ti, kteří odvoděli a ti, kteří jsou ekonomicky neaktivní. Naopak významně vyšší podíl lidí, kteří se v seniorském věku věnují vzdělávání se, je mezi těmi, jejichž příjmy patří k těm nejvyšším a mezi ekonomicky aktivními (zejména pak mezi podnikateli a OSVČ).

Graf č. 8 – Typy vzdělávacích aktivit seniorů

Q6. Jakým vzdělávacím aktivitám (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho) se věnujete?

Ti, kteří se ve svém volném čase věnují vzdělávacím aktivitám se nejčastěji (27 %) zaměřují na studium jazyků, a to ať už jako samouci nebo ve vzdělávacích institucích, jazykových školách, kurzech s lektorem. Nejčastěji se jedná o kurzy angličtiny (13 %), 9 % uvádí obecně vzdělávání se v oblasti cizích jazyků a dalších 5 % jmenuje některé další jazyky (němčina, italština, francouzština, norština).

Jiné organizované vzdělávání na univerzitách třetího věku uvádí dalších 7 %, v různých jiných (než jazykových) kurzech 5 % seniorů a shodně (5 %) velká je i skupina těch, kteří chodí na přednášky a semináře. U uváděných kurzů se jedná o zaměření na ruční práce, fotografování, potápění, trenérství, obecně kurzy pro důchodce, kurzy s medicínskou zdravotní / zdravotnickou tematikou, kurzy malby, účetnictví nebo pilotní kurzy.

Za vzdělávání se považuje celkem 15 % seniorů i svou práci s internetem (9 %), resp. na počítači (6 %).

Mezi svoje vzdělávací aktivity řadí 12 % seniorů obecně četbu, a to zpravidla četbu odborné literatury, vědeckých článků, přírodovědné, historické tematiky, literaturu faktu, encyklopedie atp.

Někteří senioři (4 %) do svých vzdělávacích aktivit zahrnují i zpravidla organizované rekreační sporty v rámci sportovních oddílů nebo jiných organizací (tenis, jachting, šachy) či sportovních a volnočasových kurzů (jóga, cvičení, tanec).

Specificky historii se věnují 3 % seniorů a hře na hudební nástroj či zpěvu se věnují další 2 %.

4.1.5 Členství v místních spolcích (MS)

Členem některého z místních spolků je necelá čtvrtina seniorů 55+ let. Zájem o členství v místních spolcích opět souvisí s věkem a s dosaženým vzděláním seniora.

Pokud je mezi lidmi ve věku **55-64 let** 26 % těch, kteří jsou členy některého z místních spolků (rybářský, myslivecký, hasičský, sportovní, kulturní, zahrádkářský atp.), pak u vyšších věkových kategorií zájem i členství postupně klesá až k 9 % u seniorů **85+ let**.

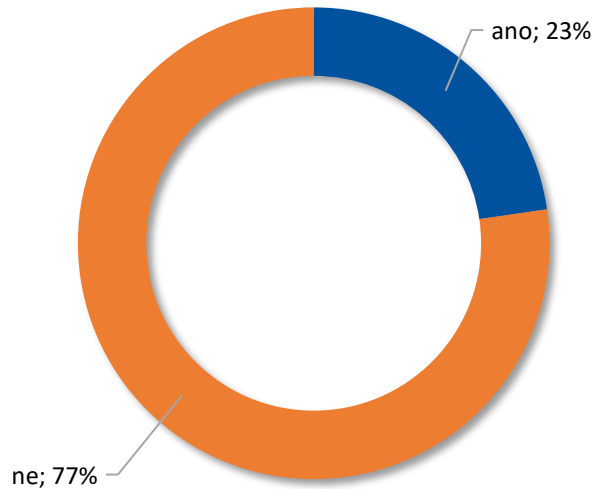
30 % vysokoškolsky vzdělaných seniorů se jako členové alespoň nějakou měrou podílí na aktivitách místních spolků. U seniorů s nižším dosaženým stupněm vzdělání je zájem i členství opět nižší (25 % SŠ s maturitou, 24 % SŠ bez maturity, 15 % ZŠ nebo bez vzdělání).

Výrazně vyšší je zájem o členství v místních spolcích mezi muži (30 % vs. 17 % ženy) a obecně mezi ekonomicky aktivními, zejména pak mezi seniory – podnikateli (40 %). Naopak členy místních spolků jsou statisticky významně méně senioři ovdovělí (14 %), s nejnižšími příjmy domácnosti (13 %), z jednočlenných domácností (17 %).

Z těch, kteří jsou členy některého z místních spolků se více než polovina (55 %) zapojuje do aktivit spolku pravidelně, 37 % občas. Pouze 7 % členů spolků se zapojuje jen (velmi) zřídka. Jsou to zejména senioři s nejnižším osobním příjmem (35 %).

Graf č. 9 – Členství v místních spolcích

Q3a. Jste členem/ členkou nějakého místního spolku (ať už kdekoliv)? Máme na mysli např. rybářský, myslivecký spolek, dobrovolní hasiči, sportovní, kulturní spolek (záchrana historické památky), včelařský, zahrádkářský spolek apod.

Ti, kteří nejsou členy žádného místního spolku (77 %), toto rozhodnutí odůvodňují nejčastěji (47 %) tím, že **se o místní spolky, resp. o aktivity s nimi spojenými, o celé toto téma, nezajímají**. Dalších 19 % seniorů uvádí, že v jejich okolí nejsou buď vůbec žádné spolky nebo ty existující nejsou pro ně zajímavé. **Časové důvody** nečlenství uvádí celkově 20 % seniorů, a to nejčastěji ti nejmladší z věkové kategorie **55-64 let** (30 %), vysokoškolsky vzdělaní (35 %), z tříčlenných domácností (31 %), ekonomicky aktivní (36 %), s nejvyššími příjmy. Nečlenství v některém místním spolku **odůvodňuje svým zdravotním stavem** celkově 14 % seniorů – nečlenů MS. Jedná se zejména o lidi z věkové kategorie **75-84 let** (28 %), resp. 85+ let (57 %), se základním vzděláním (25 %), ovdovělé seniory (34 %), z jednočlenných domácností (22 %), ekonomicky neaktivní (21 %), s nejnižším příjmem domácnosti (23 %). Skutečností, že o existenci nějakých místních spolků senior vůbec **nemá informace, že mu členství nikdo nenabídl** apod., argumentuje desetina (10 %) seniorů-nečlenů. Pro 6 % seniorů jsou důvodem nečlenství v jakémkoliv místním spolku **finanční důvody**. K těmto důvodům se hlásí zejména senioři s nejnižšími osobními příjmy (17 %) a senioři z Moravskoslezského kraje (11 %).

4.1.6 Zapojování se do aktivit v místní komunitě

Do aktivit v místní komunitě (oslavy svátků, masopust, Velikonoce, MDŽ, pálení čarodějnic, den seniorů atp.) **se zapojuje 30 % seniorů**.

Stejně jako u zapojování se seniorů do aktivit místních spolků, tak také u jejich zapojování se do činnosti v místní komunitě, je určující jejich věk a vzdělání.

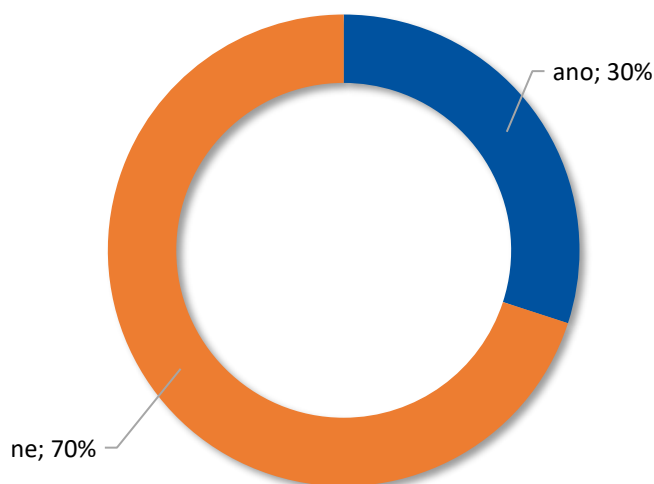
Zatímco se ve věkové kategorii **55-64 let** zapojuje do aktivit v místní komunitě 37 % seniorů, ve věku **65-74 let** je to 31 %, **75-84 let** 21 % a **85+ let** už pouze 17 %.

Více než třetina (35 %) vysokoškolsky vzdělaných seniorů se zapojuje do aktivit v místní komunitě. U seniorů středoškolsky vzdělaných (s maturitou nebo bez maturity) je to právě třetina (33 %, resp. 32 %) a u těch, kteří mají pouze základní vzdělání se do dění v místní komunitě zapojuje necelá čtvrtina (23 %).

Zapojení do aktivit v místní komunitě je statisticky významně vyšší u těch seniorů, kteří žijí v obcích / městech ve velikosti 5 000-20 000 obyvatel (41 %), u těch s nejvyšším příjmem domácnosti (41 %) a u seniorů, kteří jsou ekonomicky aktivní, zejména pak u zaměstnanců (41 %). Naopak do těchto aktivit se nezapojují senioři ovdovělí (22 %), s nejnižším příjmem domácnosti (22 %), z jednočlenných domácností (24 %), ekonomicky neaktivní – nepracující důchodci (26 %).

Graf č. 10 – Zapojování se do aktivit v místní komunitě

Q4a. Zapojujete se do aktivit v místní komunitě (ať už kdekoliv)? Máme na mysli pořádání a slavení svátků a dalších akcí ve Vaší lokalitě (masopust, Velikonoce, pálení čarodějnic, stavění máje, den seniorů, MDŽ atp.)

Pravidelně se do aktivit v místní komunitě zapojuje 26 % seniorů, 61 % se jich zapojuje občas a 14 % jen (velmi) zřídka. V tomto posledním případě se jedná zejména o nejstarší ze seniorů ve věku **85+ let** (38 %) a seniory z Moravskoslezského kraje (49 %).

Důvody těch, kteří se do aktivit v místní komunitě nezapojují vůbec, jsou nejčastěji (40 %) **nezájem o tyto aktivity nebo o toto téma celkově**. Tento důvod uvádějí nejčastěji senioři pracující jako OSVČ (55 %). K tomu, že **pro seniory nejsou žádné takové aktivity zajímavé**, se přiklání 22 % těch, kteří se nezapojují. **Časové důvody** nezapojení uvádí celkově 19 % seniorů a zejména jsou to ti, kteří jsou ve věku **55-64 let** (33 %), vysokoškolsky vzdělaní (38 %), z tříčlenných domácností (30 %), ekonomicky aktivní (36 %), z nejvyšších příjmových kategorií.

Zdravotní důvody nezapojování se uvádí 18 % seniorů. Jedná se zejména o lidi z věkové kategorie **75-84 let** (38 %), resp. **85+ let** (59 %), se základním vzděláním (29 %), ovdovělé seniory (40 %), z jednočlenných domácností (26 %), ekonomicky neaktivní (25 %), s nejnižším příjmem domácnosti (28 %). Skutečností, že o aktivitách v místní komunitě senior vůbec **nemá informace, že mu zapojení se do nich nikdo nenabídl** apod., argumentuje více než desetina (13 %) nezapojených seniorů. Pro 5 % seniorů jsou důvodem pasivity v tomto směru **finanční důvody**. K těmto důvodům se hlásí zejména senioři se základním vzděláním (9 %), s nejnižšími osobními příjmy (17 %) a z Moravy (8 %).

4.1.7 Shrnutí kapitoly Volný čas seniorů

O nabídku volnočasových aktivit ve svém okolí se nezajímají zhruba dvě pětiny seniorů 55+ let. Dalších 15 % tuto nabídku považuje za nevyhovující. V obou případech jde zejména o věkovou kategorii 75+ let, o seniory z nejnižších příjmových skupin. Kritika nabídky míří nejčastěji k zaměření nabízených volnočasových aktivit nebo k omezenému rozsahu či jejich úplné absenci.

Z analýzy trávení volného času vyplývá, že nejvíce seniorů i seniorek 55+ let tráví svůj volný čas u televize. Hned další nejfrekventovanější položkou jsou aktivity spojené s procházkami po městě i v přírodě. Další formou trávení volného času v cílové skupině seniorů je navštěvování a potkávání se a povídání si s dalšími lidmi. Pokud se procházkám a sociálním kontaktům s dalšími lidmi věnují více seniorky než senioři, pak u práce na počítači a trávení času na internetu je tomu naopak. U dalších často zmiňovaných položek trávení volného času opět převažují ženy – jedná se o četbu a práce na zahradě a pěstování květin a plodin. Kromě rozdílů v trávení volného času u seniorů a u seniorek, jsou určité rozdíly mezi mladšími a staršími seniory. U nejnižší věkové kategorie televizi významně více „konkuruje“ práce na PC, internet, ale také cestování po ČR.

Vlastnímu vzdělávání se pravidelně věnuje zhruba pětina seniorů 55+ let. O vzdělávání se i v seniorském věku je významně nižší zájem u věkové kategorie **75+ let** a u seniorů s nejnižším dosaženým vzděláním (ZŠ). Vzdělávání se je podstatnější součástí života u ekonomicky aktivních seniorů než u těch, kteří jsou již v důchodu. Ve vlastním vzdělávání se senioři zaměřují nejčastěji na cizí jazyky a na četbu odborné literatury, práci na PC a na internetu nebo navštěvují univerzitu třetího věku, nejrůznější kurzy, přednášky a semináře.

Čtvrtina seniorů 55+ je členem nějakého místního spolku, necelá třetina se zapojuje do aktivit v místní komunitě. Zájem o členství i tyto aktivity klesá s věkem a roste se vzděláním. Členy místních spolků jsou výrazně častěji senioři-muži než seniorky. Důvody nezájmu o členství nebo o aktivity v komunitě jsou kromě samotného nezájmu také časové, zdravotní nebo finanční důvody. Nezřídka se objevuje i odůvodnění, že o spolcích a aktivitách nemají senioři informace.

4.2 Informace a zdroje informací

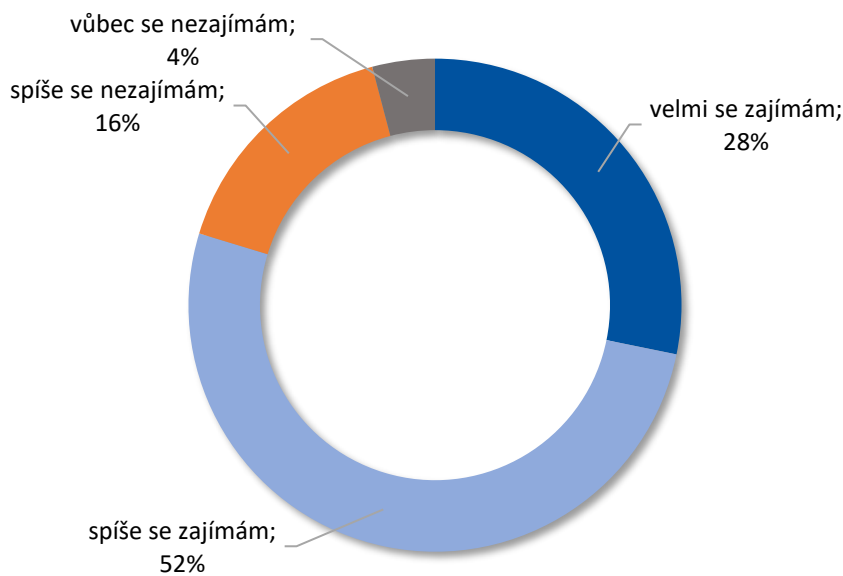
Tato kapitola se zabývá obecným zájmem seniorů o informace, dostupností informačních zdrojů, využívání a důvěryhodností těchto zdrojů, resp. informací z nich.

4.2.1 Zájem o informace

Z populace 55 a více let se **28 % velmi a dalších 52 % spíše zajímá o informace**, které potřebují k životu nebo které je prostě zajímaví. Nezajímá se zbývající pětina – **16 % se spíše nezajímá a 4 % se nezajímají vůbec**.

Graf č. 11 – Zájem o informace

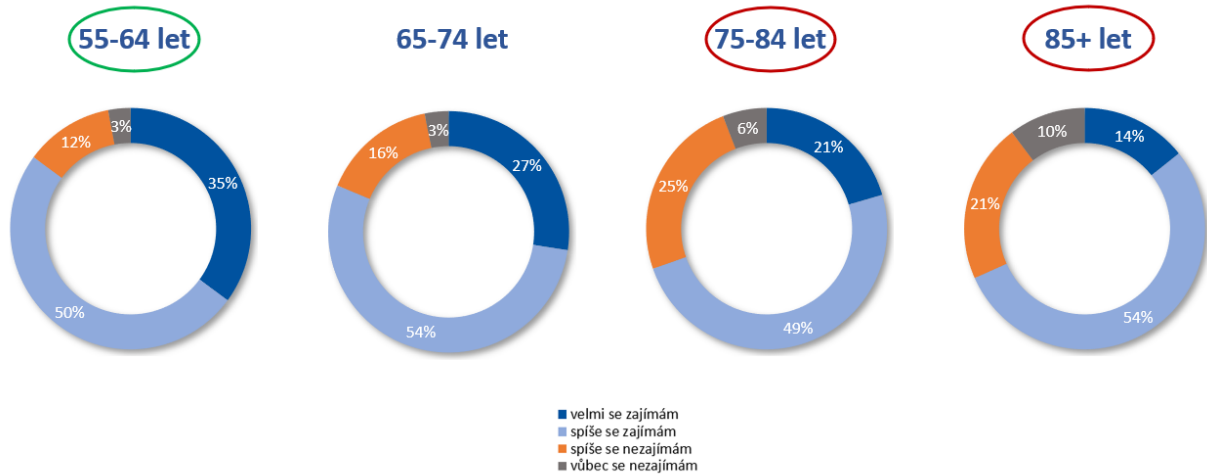
Q8. Do jaké míry se Vy osobně zajímáte o informace, které k životu potřebujete nebo které Vás prostě zajímaví?

I v případě zájmu o informace je patrná závislost na věku seniora a na jeho dosaženém vzdělání. S vyšším věkem zájem významně klesá a s vyšším vzděláním významně roste.

Graf č. 12 – Zájem o informace – dle věkových kategorií

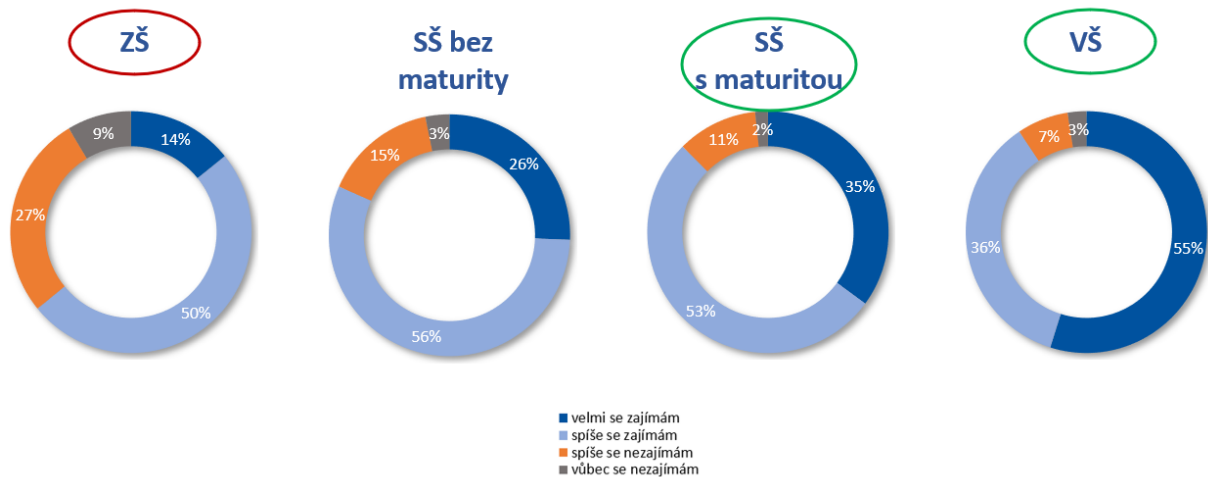
Q8. Do jaké míry se Vy osobně zajímáte o informace, které k životu potřebujete nebo které Vás prostě zajímají?

Zatímco ve věkově nejnižší šetřené skupině seniorů (55-64 let) se o informace nezajímá 15 % (12 % spíše + 3 % vůbec), u lidí ve věku 65-74 let je jich 19 % (16 % spíše + 3 % vůbec), mezi lidmi 75-84 let se o informace nezajímá téměř třetina (25 % spíše + 6 % vůbec) a u nejstarší skupiny je to stejně velká skupina, ale s ještě vyšším podílem těch, kteří se nezajímají vůbec (21 % spíše + 10 % vůbec).

Graf č. 13 – Zájem o informace – dle vzdělanostních kategorií

Q8. Do jaké míry se Vy osobně zajímáte o informace, které k životu potřebujete nebo které Vás prostě zajímají?

Ti senioři, kteří mají základní vzdělání se o informace nezajímají v 36 % případů (27 % spíše + 9 % vůbec), lidi ve věku 55+ let se středoškolským vzděláním bez maturity se nezajímají v 18 % (15 % spíše + 3 % vůbec), s maturitou 13 % (11 % spíše + 2 % vůbec) a u vysokoškolsky vzdělaných seniorů je nezájem o informace, které člověk potřebuje nebo o které se zajímá u desetiny z nich (7 % spíše + 3 % vůbec).

Obecně také platí, že zájem o informace stoupá s vyšším příjmem domácnosti, v níž senior žije. Statisticky významně vyšší absolutní nezájem („vůbec se nezajímám“) je u seniorů žijících ve čtyřčlenných nebo početnějších domácnostech (11 %) a obecně u ekonomicky neaktivních seniorů.

4.2.2 Dostupnost zdrojů informací (bez ohledu na využívání)

Pro 96 % seniorů 55+ let je **televize** bez omezení přístupná (kdykoliv). **Rádio** jako zdroj informací je bez omezení přístupný 86 % seniorů.

8 seniorů z 10 považuje **informace od členů rodiny** (předávané ústně, telefonicky nebo mailem nebo jinak) za přístupné kdykoliv a bez omezení. 7 z 10 pak za přístupné kdykoliv a bez omezení považuje **informace od jiných osob** (přátelé, sousedé, lékaři apod.).

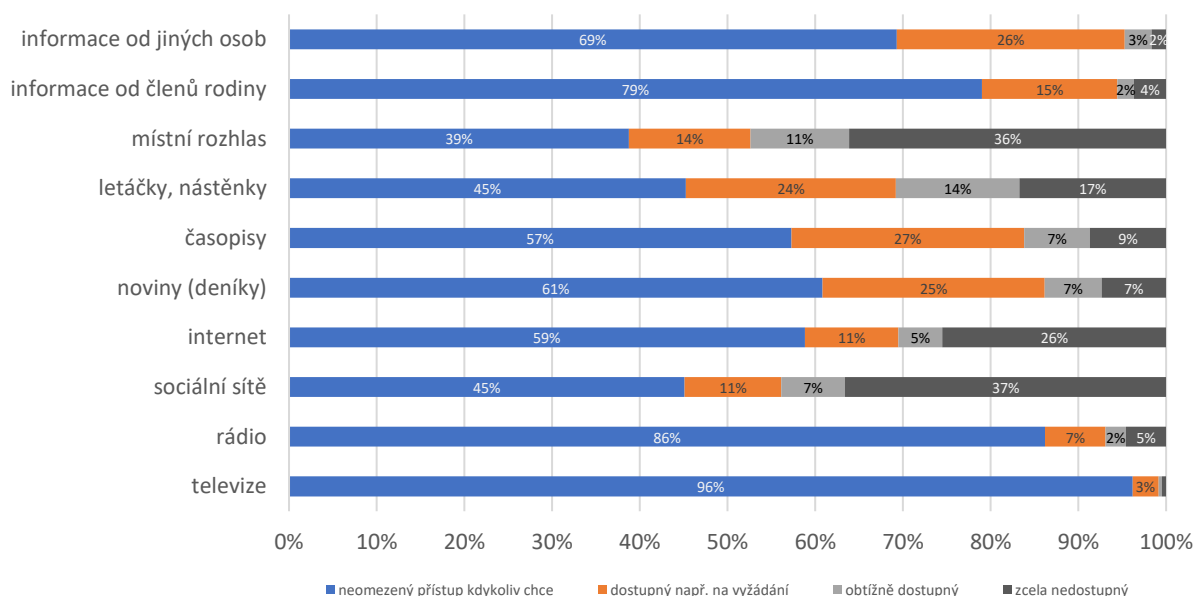
Pro 37 % jsou **sociální sítě** zcela nedostupné a pro 7 % jsou obtížně dostupné. Úplná nedostupnost **internetu** je deklarovaná 26 % seniorů a jeho obtížná dostupnost dalšími 5 %.

Časopisy a noviny má kdykoliv bez potíží dostupné shodně zhruba 6 z 10 seniorů a další zhruba čtvrtina je má dostupné např. na vyžádání. Nedostupné (zcela nebo obtížně dostupné) jsou shodně pro zhruba 15 % z nich.

Místní rozhlas je bez obtíží kdykoliv přístupný pro 39 % seniorů, pro 36 % je zcela nedostupný. **Letáčky, nástěnky** apod. jsou jako zdroj informací plně dostupné pro 45 % a dostupné pro dalších 24 % seniorů. Jejich naprostou nedostupnost deklaruje 17 %, obtížnou dostupnost pak 14 % seniorů.

Graf č. 14 – Dostupnost zdrojů informací

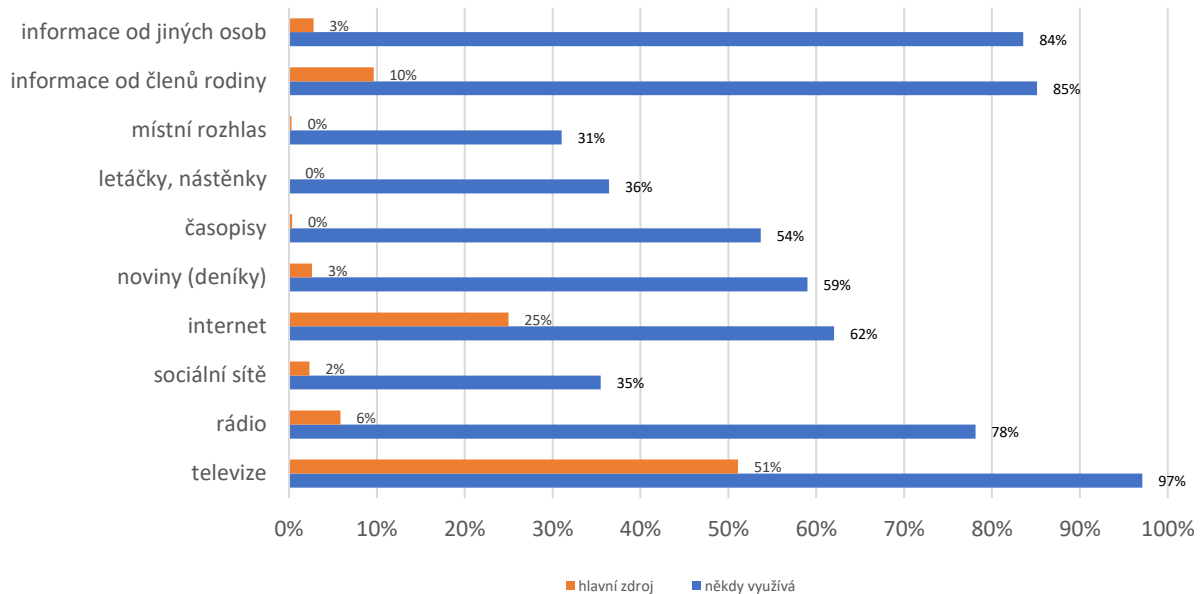
Q9. Jak jsou pro Vás osobně jednotlivé zdroje informací dostupné, ať už daný zdroj využíváte nebo ne?

4.2.3 Využívání zdrojů informací

Graf č. 15 – Využívání zdrojů informací – využívaný zdroj + hlavní zdroj

Q10a. Jaké zdroje informací využíváte alespoň někdy? Q10b. Co je pro Vás osobně hlavní zdroj informací?

Televizi jako zdroj informací využívá alespoň někdy 97 % seniorů, kterým je televize dostupná. Pro 51 % je televize hlavním zdrojem informací. Televize je hlavním zdrojem informací statisticky významně častěji pro lidi ve věku **75+ let** (64 %), pro seniory se základním vzděláním (65 %), ovdovělé (62 %), z jednočlenných domácností (58 %), ekonomicky neaktivní (59 %). Naopak televize spíše není hlavním zdrojem informací pro lidi ve věku **55-64 let** (39 %), seniory s maturitou (42 %), vysokoškolsky vzdělané (30 %), ekonomicky aktivní – zaměstnance (40 %), podnikatele (34 %), OSVČ (29 %).

Rádio jako zdroj informací využívá 78 % seniorů a pro 6 % slouží jako hlavní zdroj informací. Pro nejmladší šetřenou skupinu seniorů (**55-64 let**) je rádio nejméně často uváděným hlavním zdrojem informací (3 %).

Internet využívá k zajištění informací 62 % seniorů a 25 % ho má jako svůj hlavní zdroj informací. Za hlavní zdroj informací označují internet zejména senioři ve věku **55-64 let** (40 %), ti s maturitou (34 %), vysokoškolsky vzdělaní (54 %), sezdaní (29 %), s vyšším nebo nejvyšším příjmem domácnosti (31 %, resp. 51 %), z tříčlenných domácností (38 %), zaměstnanci (41 %) a OSVČ (50 %). Naopak významně méně často je internet uváděn jako hlavní zdroj informací nejvyššími věkovými skupinami (**75-84 let** 7 %, resp. **85+ let** 4 %), seniory se základním vzděláním (9 %), z obcí / měst s 5 000-20 000 obyvateli (17 %), ovdovělými (11 %), s nejnižšími příjmy (11 %), z jednočlenných domácností (16 %), nepracujícími důchodci (14 %).

Desetina (10 %) seniorů považuje za svůj hlavní zdroj informací o tom, co k životu potřebují, resp. o tom, co je zajímavé, **informace od členů své rodiny**. Tento zdroj informací považují za hlavní zejména nejstarší senioři **85+ let** (18 %).

Zbylé zdroje informací (informace od jiných osob, noviny, sociální sítě) jsou hlavním zdrojem informací pro dalších 8 % seniorů. Sociální sítě obecně (alespoň někdy, resp. do určité míry) využívá jako zdroj informací 35 % seniorů.

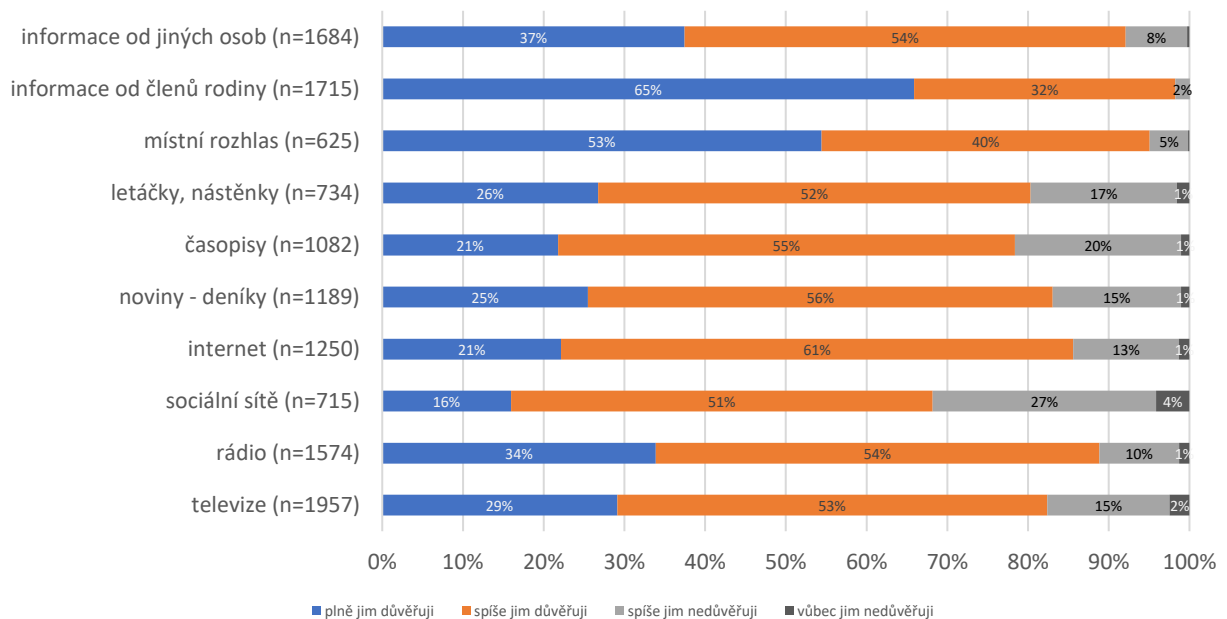
4.2.4 Důvěryhodnost zdrojů informací

Ze zdrojů informací, které jsou seniorům dostupné a které také využívají, jsou nejdůvěryhodnější informace od členů rodiny, kterým důvěřuje 65 % uživatelů plně a 32 % jim spíše důvěřuje.

Místní rozhlas je pro seniory relativně málo dostupný, ale ti, kteří možnost jeho využití jako zdroje informací mají, uvádějí, že tomuto zdroji plně (v 53 %) nebo spíše důvěřují (40 %).

Graf č. 16 – Důvěryhodnost zdrojů informací

Q11. U těch zdrojů, které alespoň někdy využíváte – do jaké míry důvěřujete informacím, které z těchto zdrojů získáte?

Naopak nejnižší míra důvěry je k sociálním sítím jako zdroji informací. 4 % seniorů – uživatelů informacím uveřejňovaným na sociálních sítích vůbec nedůvěřují a dalších 27 % jim spíše nedůvěřují. Na druhou stranu 16 % jim důvěřuje plně a 51 % jim spíše důvěřuje.

Televizi vůbec nedůvěřují 2 % a 15 % televizi jako zdroji informací spíše nedůvěřuje, ale 29 % jí plně důvěřuje a 53 % spíše důvěřuje.

U rádia je jen mírně vyšší důvěra než u televize – důvěřuje mu (34 % plně + 54 % spíše).

4.2.5 Shrnutí kapitoly Informace a zdroje informací

O informace, které člověk ke svému životu potřebuje nebo se o ně prostě zajímá, neprojevuje zájem celkově 20 % seniorů 55+ let. Ztráta zájmu o informace je patrná u seniorů ve vyšším věku (**75+ let**) a významně nižší zájem je také zřejmý u seniorů s nejnižším vzděláním (ZŠ). Nižší zájem o informace je také ve vazbě na ztrátu nebo ukončení ekonomické aktivity, ve spojení s nižšími příjmy seniora.

Nejdostupnějším zdrojem informací je pro seniory 55+ let televize a pro každého druhého seniora je televize také hlavním a převážně také důvěryhodným zdrojem informací. Internet je nedostupný pro čtvrtinu seniorů a pro dalších 5 % je dostupný jen velmi obtížně. Jedná se zejména o věkovou kategorii **75+ let**. Internet má jako svůj hlavní zdroj informací čtvrtina seniorů. Internet je mezi uživateli považován rovněž za vysoce důvěryhodný zdroj informací. Sociální sítě využívá zhruba třetina seniorů, ale jejich důvěryhodnost je v porovnání se všemi zdroji nejnižší. U nejvyšší věkové skupiny seniorů (**85+ let**) výrazně nabývají na významu informace od členů rodiny, které jsou celkově pro desetinu všech seniorů hlavním zdrojem a jsou tak po televizi a internetu třetím nejčastěji uváděným hlavním zdrojem (jen asi 15 % uvádí jiný hlavní zdroj informací – rádio, informace od jiných lidí – mimo rodinu, noviny-deníky, sociální sítě).

4.3 Pocit bezpečí / pocit ohrožení a pocit znevýhodnění

Tato kapitola popisuje dva jevy - pocit bezpečí nebo ohrožení seniorů s odhalením příčin případného ohrožení a pocit znevýhodnění kvůli věku s identifikací oblastí vnímaného znevýhodnění.

4.3.1 Pocit bezpečí

S výrokem „**Ve čtvrti / v místě, ve které/m bydlím, se cítím za všech okolností vždy úplně bezpečně.**“ **Rozhodně souhlasí 27 % seniorů** 55+ let, 52 % spíše souhlasí. Více než pětina nesouhlasí (18 % spíše nesouhlasí a 4 % rozhodně nesouhlasí).

Zatímco mezi seniory ve věku **55-64 let** je nesouhlas s výrokem (tedy nedostatečný nebo zcela absentující pocit bezpečí) u 18 % z nich, u seniorů ve věku **75-84 let** je to u 28 %. Tato věková kategorie má také výrazně menší podíl těch, kteří s výrokem plně souhlasí (plný pocit bezpečí) a je tak v hodnocení pocitu bezpečí nejkritičtější.

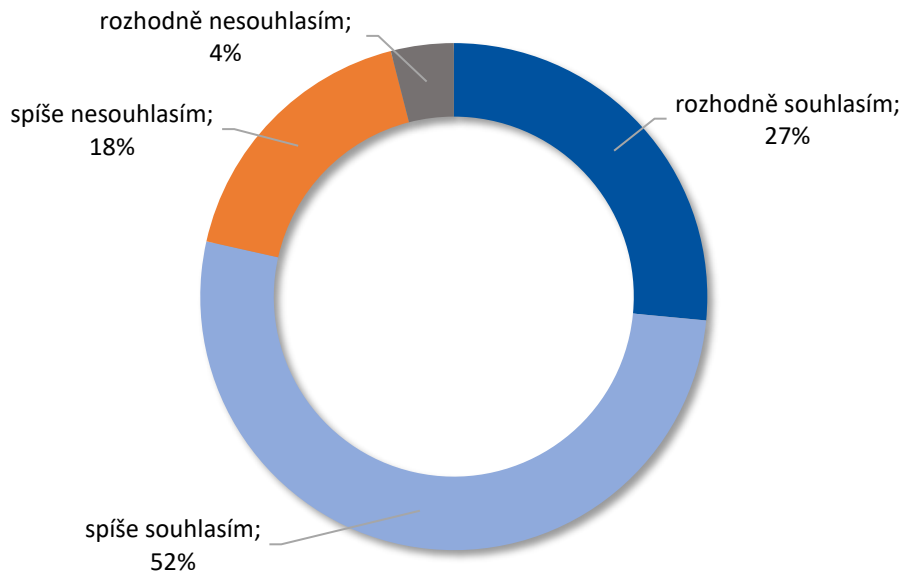
Relativní nižší pocit bezpečí (menší podíl plného souhlasu s výrokem) je ve městech nad 20 000 obyvatel a u ekonomicky neaktivních seniorů.

Celkově je významně vyšší pocit bezpečí (rozhodně nebo spíše souhlasí s výrokem) u mužů, seniorů žijících v rodinném domě, seniorů – podnikatelů, obecně u ekonomicky aktivních, s vyššími nebo nejvyššími příjmy.

Celkově je významně nižší pocit bezpečí (rozhodně nebo spíše nesouhlasí s výrokem) u seniorů s nejnižšími příjmy.

Graf č. 17 – Pocit bezpečí

Q12. Nakolik souhlasíte s výrokem: Ve čtvrti / v místě, ve které/m bydlím, se cítím za všech okolností vždy úplně bezpečně.

4.3.2 Pocit ohrožení – snížený pocit bezpečí

Ti, kteří v předchozí otázce nevyjádřili plný nebo alespoň částečný souhlas s výrokem o bezpečí, byli dotázáni na důvod pocitu sníženého bezpečí, resp. pocitu ohrožení.

4 z 10 dotázaných seniorů uvedlo jako důvod sníženého pocitu bezpečí nebo svého pocitu ohrožení **chování nepřizpůsobivých spoluobčanů**. Stejně často byl uváděn důvod ze strany drogově závislých – narkomanů a prodejců drog.

37 % seniorů, kteří se necítí (zcela) komfortně z hlediska bezpečí v místě svého bydliště, uvádí jako důvod toho stavu **dopravu** a vše co s ní bezprostředně souvisí (hustota provozu, rychlost aut, nákladní doprava – kamiony). Nepřímo k tématu dopravy se přidávají i ti, kteří jmenují jako zdroj jejich ohrožení stav, resp. **nedostatečné řešení chodníků a přechodů pro chodce** (27 %) a ti, kteří si stěžují na **cyklisty, koloběžkáře, případně uživatele segway** (21 %).

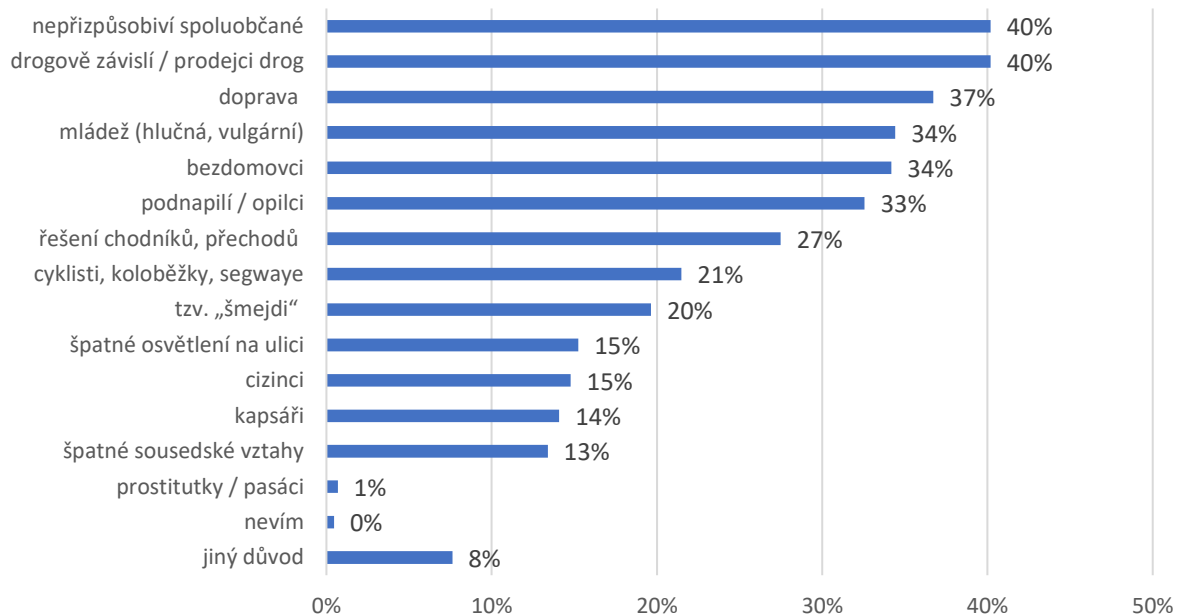
Shodně zhruba třetinový je podíl těch, kteří uvádějí jako důvod **(vulgární, hlučnou) mládež** (34 %), **bezdomovce** (34 %) a **podnapilé a opilé osoby** (33 %).

Tzv. **šmejdi** snižují pocit bezpečí 20 % seniorů ve věku 55+ let.

Další důvody ohrožení (**špatné osvětlení na ulici, cizinci, kapsáři a špatné vztahy se sousedy**) uvádí vždy zhruba 15 % seniorů se sníženým pocitem bezpečí.

Graf č. 18 – Pocit ohrožení

Q13. Co je zdrojem Vašeho pocitu ohrožení nebo pocitu sníženého bezpečí?

4.3.3 Pocit znevýhodnění kvůli věku

Kvůli svému věku se cítí znevýhodněno 27 % seniorů 55+ let (12 % určitě + 15 % spíše ano). V nejmladší sledované kategorii (**55-64 let**) je lidí s pocitem znevýhodnění 17 % (7 % + 10 %). V kategorii **65-74 let** je jich už 25 %, mezi seniory ve věku **75-84 let** až 40 % a v nejstarší kategorii **85+ let** dokonce 48 %.

Svým věkem se naopak vůbec necítí znevýhodněno 28 % seniorů (41 % ve věku **55-64 let**, 24 % ve věku **65-74 let**, 15 % ve věku **75-84 let** a 13 % **85+ let**).

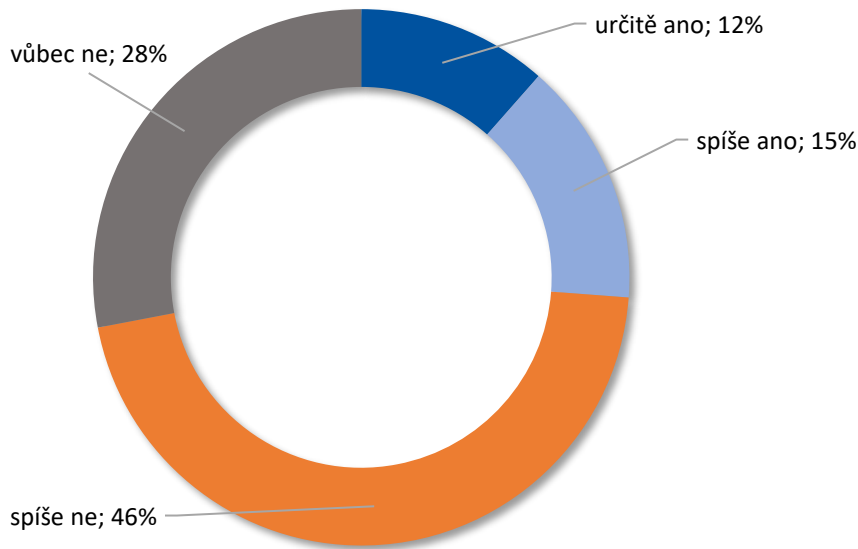
Jako u některých předešlých analyzovaných témat, tak i u této otázky se ukazuje kromě věku závislost i na dosaženém vzdělání seniora.

Kvůli svému věku se cítí znevýhodněno 37 % seniorů 55+ let, kteří mají základní vzdělání (21 % určitě + 16 % spíše ano). Mezi seniory se středoškolským vzděláním bez maturity je s pocitem znevýhodnění 25 % (10 % + 15 %) z nich. V kategorii středoškolsky vzdělaných s maturitou jich je 23 % a mezi seniory s vysokoškolským vzděláním 14 %.

Svým věkem se naopak vůbec necítí znevýhodněno 20 % seniorů se základním vzděláním, 29 % se středoškolským vzděláním (shodný výsledek pro ty bez maturity i s ní) a 41 % vysokoškolsky vzdělaných.

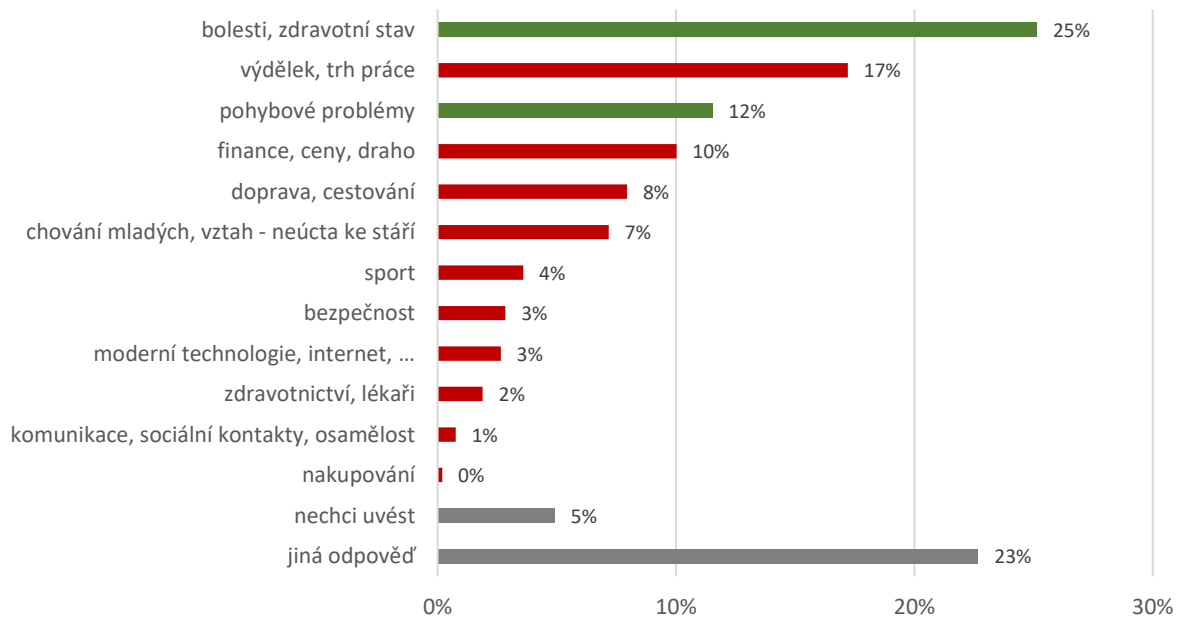
Graf č. 19 – Pocit znevýhodnění kvůli věku

Q14. Cítíte se Vy osobně v nějaké oblasti života kvůli svému věku znevýhodněn(a)?

Graf č. 20 – Oblasti znevýhodnění

Q15. V jaké oblasti nebo v jakých oblastech se cítíte znevýhodněn(a) kvůli Vašemu věku?

Důvody svého znevýhodnění vidí senioři zejména ve zdravotních omezeních a potížích, které je na rozdíl od mladších různým způsobem limitují. **Bolesti a celkový zdravotní stav** jako důvod uvádí celkem 25 % z těch, kteří se cítí díky věku znevýhodněni. K nim lze přičíst ještě dalších 12 %, kteří spontánně jmenují důvody způsobené **pohybovými problémy**.

Znevýhodnění díky věku ve formě **nižšího výdělku a horšího uplatnění na trhu práce** uvádí 17 % dotázaných seniorů.

Finanční oblast, resp. cenovou úroveň jmenuje spontánně jako odůvodnění svého znevýhodnění desetina (10 %) respondentů odpovídajících na tuto otázku. Konkrétně jsou z jejich strany jmenovány např. drahé doplatky za léky a služby, obecně vysoké ceny, nízký důchod, nedostatek peněz pro život „alespoň trochu na úrovni“, nutnost šetřit, brát si půjčky, neschválení hypotéky díky příjmům / věku, drahé potraviny atp.

Problémy **v dopravě a při cestování** dává jako odůvodnění do souvislosti s pocitem znevýhodnění díky věku 8 % respondentů a spontánně jmenují konkrétní případy: mladí neuvolní místo k sezení, obava z pádu, obtížná jízda autem, v MHD, jízdné ve vlaku, nastupování a vystupování do/z autobusu, vysoké schody, špatné chodníky, metro bez eskalátorů, nevyhovující / chybějící přechody pro chodce apod.

7 % seniorů kritizuje v této souvislosti **chování mladých lidí a jejich neúctu ke stáří** a dokládají to konkrétními výroky: neúcta ke stáří, mladí lidé si myslí, že důchodce je hloupý nepotřebný tvor, mladší lidi dávají najevo, že jim jsou starší na obtíž, nezájem o staré lidi ve společnosti, na starší a handicapované si každý troufne, starý=nepotřebný a ještě prý na nás nejsou peníze, nenávisť mladých vůči seniorům, starší člověk všude „zavazí“ - někdy to jen naznačují, jindy to přímo řeknou atd.

Další, již méně časté zdůvodnění pocitu znevýhodnění kvůli věku, se týká situací **ve sportu** (4 %), znevýhodnění vyvolané (již výše analyzovaným) **sníženým pocitem bezpečí a bezpečnosti** celkově (3 %) - drzost mladých, bezdomovci, feťáci, cikáni, snaží se starého osamělého člověka podvést, šmejdi, okradení atp. Další 3 % seniorů dále uvádějí pocit znevýhodnění **při práci s internetem, resp. obecně s moderními technologiemi** a 2 % jmenují znevýhodnění **v přístupu ke zdravotním službám, resp. kritizují přístup lékařů a dalšího zdravotnického personálu k seniorům**.

4.3.4 Shrnutí kapitoly Pocit bezpečí / pocit ohrožení a pocit znevýhodnění

Snížený pocit bezpečí vnímá zhruba pětina (22 %) seniorů 55+ let. Obecně je (nej)nižší pocit bezpečí u seniorů ve věku **75-84 let**, u žen-seniorek, u seniorů s nejnižšími příjmy, ekonomicky neaktivních, žijících ve středně velkých a velkých městech, a to spíše v bytech v panelových nebo činžovních domech. Pocit „ohrožení“ nebo snížený pocit bezpečí seniorům způsobují jednak určité skupiny problémových lidí (nepřizpůsobiví spoluobčané, drogově závislí, neukázněná a vulgární mládež, bezdomovci, podnapilí apod.) a pak nebezpečná a hustá doprava vč. cyklistů apod., ale také nevhodné řešení a špatný stav chodníků, přechodů pro chodce a nedostatečné osvětlení na ulicích.

Pocit znevýhodnění vnímá více než čtvrtina (27 %) seniorů 55+ let. Jedná se spíše o seniory z nejvyšší věkové kategorie (**75+ let**), s nejnižším vzděláním. Znevýhodnění seniorů vidí oni sami ve svém zhoršeném zdravotním stavu, znevýhodnění na trhu práce a v celkové oblasti financí - příjmů a cen zboží a služeb, vč. léků a potravin. Dále senioři uvádějí obtíže v dopravě - při cestování MHD, vlakem a autobusem, jejich problémy s eskalátory, chodníky apod. Znevýhodnění kvůli věku si uvědomují i při kontaktu s mladými lidmi, kteří často neprojevují úctu ke stáří, při kontaktu se zdravotnickými službami, kdy u zdravotnického personálu vnímají často nevhodný přístup k seniorním pacientům. Senioři se cítí znevýhodnění také v situacích, kdy se dostávají do kontaktu s moderními technologiemi vč. internetu.

4.4 Zdravotní a sociální služby

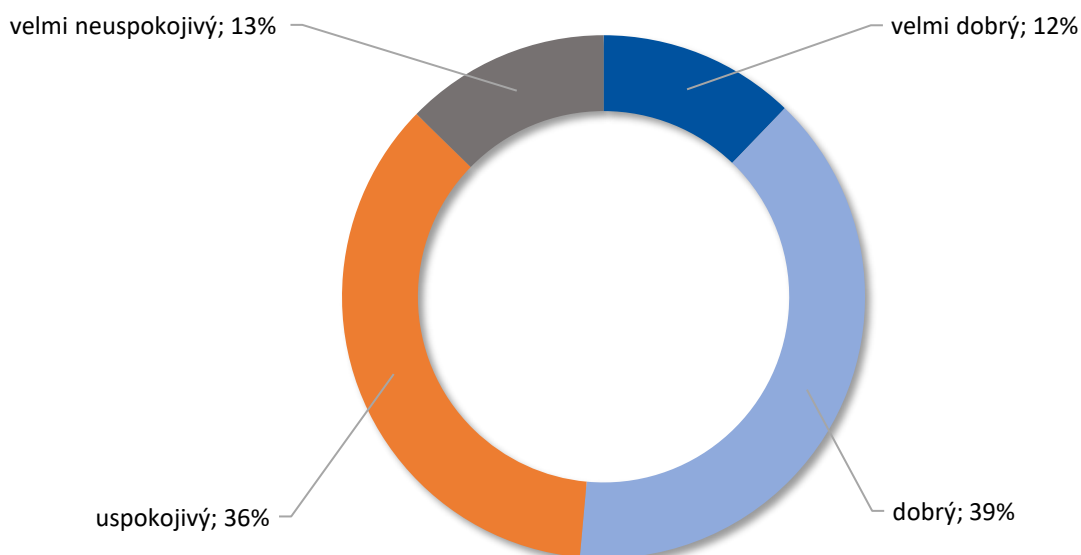
Tato kapitola je rozdělena do dvou subkapitol – zdravotní služby a sociální služby. Subkapitoly věnované zdravotním službám se zaměřují na zdravotní stav seniorů tak, jak ho sami senioři vnímají a na hodnocení nabídky zdravotních služeb a důvody případné nespokojenosti s touto nabídkou. Subkapitola zaměřená na sociální služby popisuje jejich využívání ze strany seniorů.

4.4.1 Zdravotní služby

Svůj zdravotní stav hodnotí více než desetina (12 %) seniorů ve věku 55+ let jako velmi dobrý. Další téměř dvě pětiny (39 %) ho hodnotí jako dobrý. 36 % vnímá svůj zdravotní stav jako uspokojivý a 13 % za velmi neuspokojivý – cítí se být nebo jsou nemocní.

Graf č. 21 – Zdravotní stav

Q16. Považujete Váš celkový zdravotní stav za ...

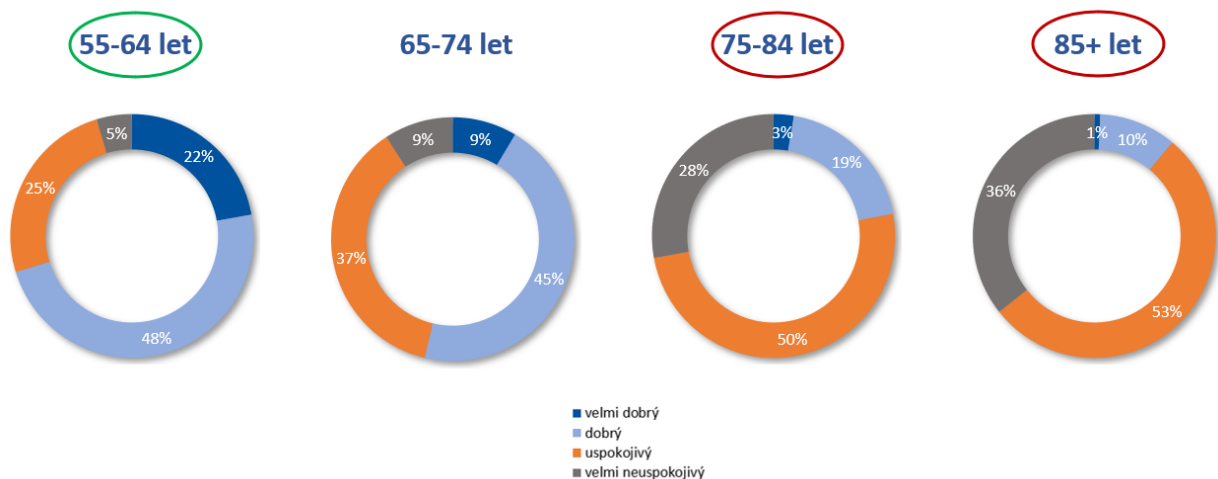

Tato hodnocení mají, podle očekávání, úzkou vazbu na věk respondenta – seniora. Jak je zřejmé z prstencových grafů níže (Graf č. 22) vnímání vlastního zdravotního stavu se s věkem rapidně mění – zhoršuje.

Zatímco u nejmladší sledované skupiny (**55-64 let**) je podíl těch, kteří vnímají svůj zdravotní stav jako velmi neuspokojivý 5 % vs. 22 % těch, kteří svůj zdravotní stav hodnotí naopak jako velmi dobrý. Tyto dva podíly (extrémních hodnocení) se s vyšší analyzovanou věkovou kategorií výrazně proměňují – obrací se jejich poměr. V kategorii **65-74 let** je podíl negativních hodnocení stavu vlastního zdraví (velmi neuspokojivý – nemocen/a) prakticky dvojnásobný (9 %) a podíl pozitivního hodnocení („velmi dobrý“) je shodný (9 %) jako u negativních, což je ale méně než polovina v porovnání s mladší věkovou kategorií. V další věkové kategorii (**75-84 let**) se negativní hodnocení oproti předchozí kategorii prakticky ztrojnásobuje (28 %) a pozitivní hodnocení se dostává na třetinu (3 %). U nejvyšší věkové kategorie (**85+ let**) je už podíl těch, kteří se cítí nemocní a svůj zdravotní stav hodnotí jako velmi neuspokojivý, 36 % vs. pouze 1 % s velmi dobrým zdravotním stavem (dle vlastního hodnocení).

Graf č. 22 – Zdravotní stav – dle věkových kategorií

Q16. Považujete Váš celkový zdravotní stav za ...

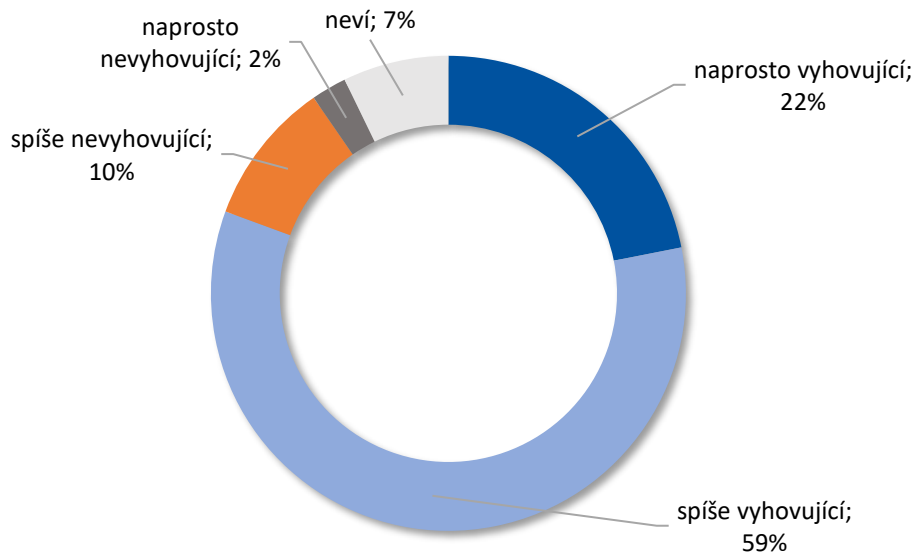

Kromě již zmiňovaných rozdílů v hodnocení vlastního zdravotního stavu v jednotlivých věkových skupinách seniorů, se v tomto ohledu statisticky významně odlišuje hodnocení seniorů se základním vzděláním, u nichž je výrazně vyšší podíl (22 %) těch, kteří svůj zdravotní stav hodnotí jako velmi neuspokojivý. Stejně je tomu u ovdovělých seniorů (30 %) a u seniorů s nejnižšími příjmy na domácnost (26 %), seniorů z jednočlenných domácností (22 %) a u nepracujících důchodců (19 %). Všechny tyto sociodemografické skupiny tedy vyjadřují významně vyšší podíl těch, kteří svoje zdraví hodnotí velmi negativně. Naopak kromě těch nejmladších sledovaných seniorů (**55-64 let**) se negativní hodnocení vlastního zdravotního stavu objevuje ve významně nižší míře u nejvzdělanějších skupin seniorů (s maturitou – 8 % a u VŠ 6 %), dále u seniorů sezdaných (7 %), z domácností s nejvyšším příjmem (4 %, resp.

1 %), u dvou – nebo tříčlenných domácností (9 %, resp. 5 %), u ekonomicky aktivních seniorů (zaměstnanci – 1 %, OSVČ – 2 %).

Graf č. 23 – Nabídka zdravotních služeb

Q16a. Považujete Vy osobně nabídku zdravotních služeb, které jsou ve Vaší obci, resp. Vašem nejbližším okolí za ...

Jako **vyhovující** vidí **nabídku zdravotních služeb** ve své obci nebo svém nejbližším okolí celkově 81 % seniorů (22 % naprosto + 59 % spíše).

7 % seniorů nedokáže nabídku posoudit. Jedná se zejména o seniory z nejmenších obcí do 1 000 obyvatel (12 %) a ty z nejpočetnějších domácností (16 %).

Nabídku zdravotních služeb považuje za nevyhovující 12 % seniorů (2 % naprosto + 10 % spíše nevyhovující).

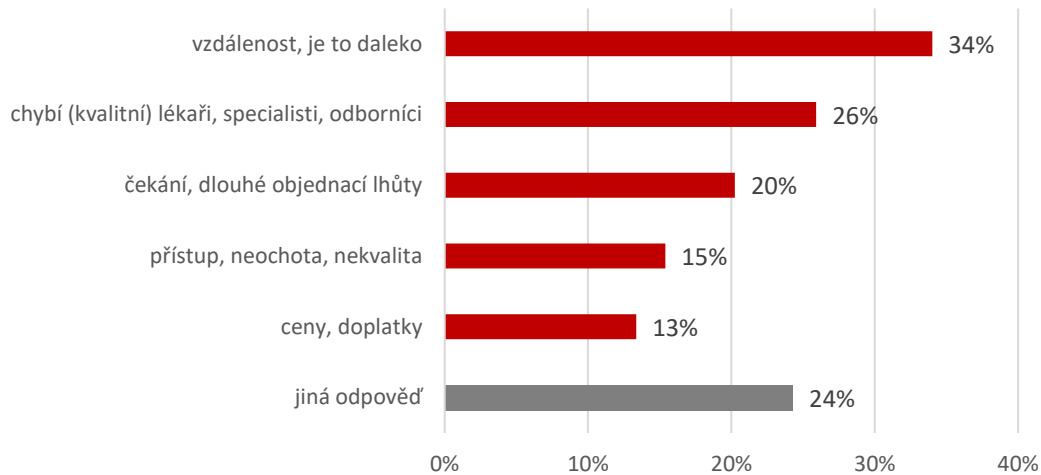
Ti, kteří nabídku zdravotních služeb ve své obci nebo svém nejbližším okolí zhodnotili jako spíše nebo naprosto nevyhovující, argumentují nejčastěji **vzdáleností zdravotní služby** od svého bydliště, případně pracoviště (34 %). Uvádějí, že za konkrétním odborným vyšetřením (ortoped, neurolog, psychiatr, zubař, revmatolog atd.) musejí daleko, dlouze a/nebo složitě dojíždět, že v jejich blízkosti byla zrušena nemocnice, že jsou při transportu odkázáni na rodinné příslušníky, že z menších sídel je nutné jezdit až do okresních, krajských měst.

Do určité míry shodný nebo podobný je argument, že senioři **nemají v dosahu kvalitní lékaře, že chybí odborníci, specialisti** (26 %).

Každý pátý senior (20 %), který negativně hodnotí nabídku zdravotních služeb, hodnocení zdůvodňuje **dlouhým čekáním na ošetření u lékaře a/nebo dlouhými objednávkami lhůtami**.

Graf č. 24 – Důvody nevyhovující nabídky zdravotních služeb

Q16b. V čem je podle Vás nabídka zdravotních služeb nevyhovující?

15 % výtek seniorů směřuje na **přístup lékařů, resp. zdravotnického personálu, na jejich neochotu, nekvalitní služby** vůči seniorům. Spontánně jsou uváděny příklady jako např.: pochybné praktiky v nemocnici, špatný personál, rehabilitace na nízké úrovni, neochota, nepříjemný personál, přístup ke starým pacientům, jako nemocný nikoho nezajímám, nechtějí mě léčit, špatní a arogantní lékaři, starý člověk je považován za přítěž zdravotnictví, v nemocnici to sestry flákají.

13 % stížností seniorů se týká **cen zdravotních služeb** – drahé léky, vysoké doplatky, pro běžné lidi nedosažitelné bez úplatku a známostí, hodně soukromých praxí je placených.

4.4.2 Sociální služby

Na základě předloženého popisu s vymezením sociálních služeb (pro lepší pochopení rozsahu a jejich vydefinování) byla položena otázka na využívání sociálních služeb ze strany seniorů. Některou ze sociálních služeb využívá 10 % seniorů ve věku 55+ let.

Podle očekávání je i zde – ve využívání sociálních služeb – markantní rozdíl v porovnání jednotlivých věkových kategorií seniorů. Zatímco v nejmladší sledované skupině (**55-64 let**) využívá nějakou sociální službu jen velmi malá část seniorů (3 %), u seniorů **65-74 let** je podíl využívání sociálních služeb už u dvojnásobně velké skupiny seniorů (6 %), u kategorie **75-84 let** je podíl uživatelů některé ze sociálních služeb 24 %, což 8x více vůči nejmladší (**55-64 let**) a 4x vůči předchozí kategorii (**65-74 let**). Senioři ve věku **85+ let** využívají tyto služby zhruba ve dvou pětinách (39 %) případů.

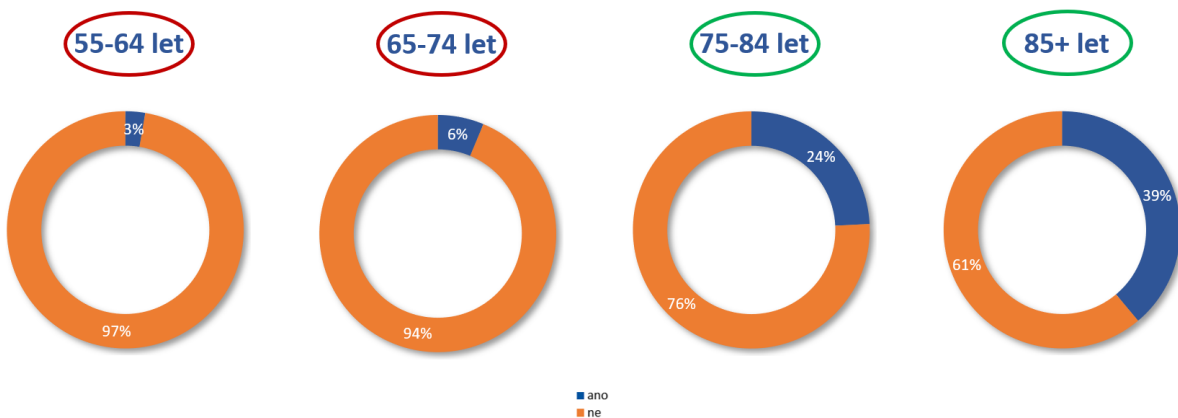
Kromě věku se ukazuje závislost také v parametru příjmu domácnosti. Čím nižší příjem domácnosti, v níž senior žije, tím vyšší je podíl těch seniorů, kteří sociální služby využívají.

Významně vyšší podíl uživatelů sociálních služeb je také u seniorů se základním vzděláním (20 %), ovdovělých seniorů (29 %), seniorů z jednočlenných domácností (19 %) a u nepracujících důchodců (16 %).

Naopak významně nižší je podíl uživatelů sociálních služeb mezi lidmi s nej/vyšším vzděláním (s maturitou 5 %, VŠ 3 %), u sezdaných, resp. rozvedených (shodně 5 %), z dvou - nebo tříčlenných domácností (7 %, resp. 1 %) a u ekonomicky aktivních (do 1 %).

Graf č. 25 – Využívání sociálních služeb

Q17. Využíváte v současné době (v posledních 12 měsících) Vy osobně nějaké sociální služby?

Z těch seniorů, kteří nějakou ze sociálních služeb využívají, jsou tři čtvrtiny (74 %) uživatelé terénních služeb, čtvrtina (23 %) využívá ambulantní služby a 6 % využívá pobytové služby. Podíl seniorů využívající pobytové služby je reálně nepatrně vyšší, protože z metodického hlediska tento projekt zahrnoval seniory, s nimiž byl veden rozhovor primárně v jejich domácnosti a cíleně nezahrnoval domovy pro seniory, LDN, hospice apod.

Senioři, kteří využívají terénní sociální služby, hodnotí náklady spojené s čerpáním těchto služeb za přijatelné v 59 % případů (15 % zcela + 44 % spíše přijatelné). Za zcela přijatelné je hodnotí zejména rozvedení senioři (46 %) a senioři s vyššími příjmy domácnosti (58 %). Za spíše vysoké tyto náklady považuje 30 % seniorů – uživatelů terénních služeb a zhruba desetina (9 %) je považuje za naprosto nepřijatelně vysoké.

Nabídku terénních sociálních služeb považuje za vyhovující 89 % jejich uživatelů (28 % naprosto + 61 % spíše). Zhruba desetina z těch seniorů, kteří terénní služby využívají, nabídku vnímá jako nevyhovující (naprosto 6 % + 3 % spíše). Mezi pražskými uživateli terénních sociálních služeb je až 16 % těch, kteří tuto nabídku hodnotí jako naprosto nevyhovující. Negativní hodnocení se vztahuje zejména k ceně, kapacitě – frekvenci poskytování a k přístupu pracovníků zajišťujících terénní sociální služby.

4.4.3 Shrnutí kapitoly Zdravotní a sociální služby

Senioři, kteří svůj zdravotní stav označují za velmi neuspokojivý (nemocní) nebo jen za uspokojivý (49 %) jsou vzhledem k tomuto svému zdravotnímu omezení pasivnější (ve formě trávení volného času, sebevzdělávání), spíše společensky neangažovaní (nižším zapojením do místních spolků, do aktivit v místní komunitě), obecně méně spokojeni a zároveň také s nejmenším zájmem o informace. Jde o skupinu seniorů, která se také častěji než ostatní senioři (označující své zdraví za dobré nebo velmi dobré) necítí (tak) bezpečně, a naopak se, vzhledem ke svému věku, cítí (častěji) znevýhodněná, více využívá sociální služby.

Senioři, kteří svůj zdravotní stav označují za neuspokojivý, případně pouze za uspokojivý, jsou nejméně spokojeni, protože jak nabídku volnočasových aktivit, tak nabídku zdravotních služeb v jejich nejbližším okolí i celkové náklady na bydlení, hodnotí jako spíše nebo zcela nevyhovující. Jejich nespokojenost i společenská neangažovanost (8-9 z 10 není členem žádného místního spolku) má přímou vazbu na jejich zhoršené zdraví, a tím vyvolané omezené možnosti, horší dostupnost služeb (vzdáleností i finanční).

Tito senioři deklarují nejnižší zájem o informace i nejnižší dostupnost jednotlivých zdrojů informací. I ty zdroje, které jsou pro ně dostupné využívají méně než ostatní. Hlavním zdrojem informací je televize a také rodinní příslušníci. U této skupiny seniorů (s horším zdravím) je vliv televize a důvěry v informace z televize významně silnější než u ostatních skupin. Sociální sítě, internet a noviny - deníky jsou obecně zdroje informací, jejichž dostupnost a využívání se velmi silně váže na zdraví seniora.

Senioři se subjektivně horším zdravotním stavem jsou zejména důchodci ve věkové kategorii **75-84 let**, lidi s nejnižším vzděláním (ZŠ), častěji z jednočlenných domácností, ovdovělí, jejichž příjmy jsou obecně ty (nej)nižší a jsou častěji založeny zejména na starobním důchodu, ale často i na invalidním nebo vdovském/vdoveckém důchodu a případně doplněny i o nepojistné sociální dávky (příspěvek na bydlení).

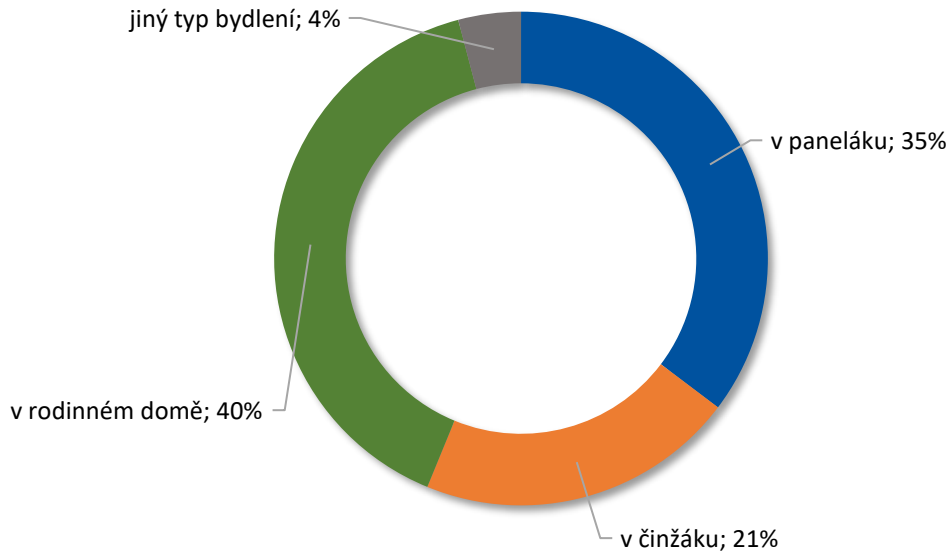
Není ani překvapením, že senioři se zhoršeným zdravotním stavem využívají svůj volný čas výrazně méně pestře. Statisticky významně méně často chodí do přírody nebo obecně na procházky, méně využívají ve svém volném čase počítač a internet, výrazně méně cestují po ČR i do zahraničí, výrazně méně jich navštěvuje kulturní akce (jako divák) a aktivně nebo pasivně sportovní akce. Méně často se věnují také nakupování a péči o vnoučata.

4.5 Bydlení seniorů

Kapitola bydlení seniorů se věnuje typu bydlení a nákladům s bydlením spojeným.

Graf č. 26 – Bydlení seniorů

QS5. Bydlíte po většinu roku ...?

Z výsledků studie vyplývá, že více než třetina (35 %) seniorů ve věku 55+ let bydlí v bytě panelového domu, zhruba pětina (21 %) v bytě v činžovním domě, dvě pětiny (40 %) žijí v rodinném domě a 4 % v jiném typu bydlení.

Podíl seniorů bydlících v tzv. jiném typu bydlení je reálně nepatrně vyšší než 4 %, protože z metodického hlediska tento projekt zahrnoval seniory, s nimiž byl veden rozhovor primárně v jejich domácnosti a cíleně nezahrnoval domovy pro seniory, LDN, hospice, ale ani seniory – bezdomovce apod.

Seniorů bydlících **v bytě panelového domu** je významně méně na Moravě (30 %), v obcích s 1 000 až 5 000 obyvateli (22 %), mezi těmi, kteří mají nejvyšší příjmy domácnosti (15 %), z nejpočetnějších domácností se čtyřmi a více členy domácnosti (16 %), mezi seniory – podnikateli (11 %) a OSVČ (22 %). Naopak významně více seniorů z paneláků je ve městech s 20 000 až 100 000 obyvateli (48 %) a mezi rozvedenými seniory (43 %).

Seniorů, kteří žijí **v činžovních domech** je významně více (35 %) ve velkoměstech o velikosti nad 100 000 obyvatel, včetně Prahy (38 %).

Seniorů bydlících **v rodinných domech** je významně méně mezi seniory z Prahy (18 %), z velkých městech s 20 000 – 100 000 obyvateli (29 %) a ve velkoměstech nad 100 000 obyvatel (24 %), mezi rozvedenými seniory (27 %) a z jednočlenných domácností (29 %). Naopak rodinné domy jako obydlí jsou častější u seniorů sezdaných (45 %), z nejvyšší příjmové

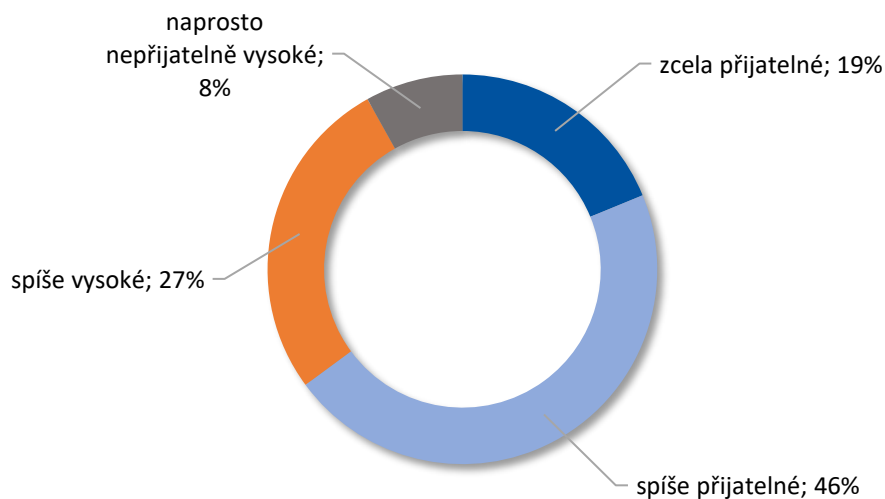
kategorie (60 %) a z největších domácností co do počtu členů – s minimálně čtyřmi osobami (73 %).

Senioři bydlí zpravidla **ve vlastním domě** (40 %), jehož jsou vlastníky nebo spoluvlastníky. Další více než třetina (36 %) seniorů bydlí **v bytě v osobním vlastnictví**, 15 % **v nájemním bytě** a 8 % **v družstevním bytě**.

U **bytů v osobním vlastnictví**, v nichž senioři bydlí, jsou jejich vlastníky nebo spoluvlastníky v třech čtvrtinách (76 %) případů, v desetině (10 %) jsou tyto byty v osobním vlastnictví psány na partnera/partnerku seniora a v 13 % případů je byt psán na jiného člena rodiny seniora. Naprosto výjimečné jsou případy, kdy je byt, v kterém senior žije, v osobním vlastnictví pouze spřízněné (nikoliv příbuzné) osoby anebo případ, kdy se jedná o cizí osobu (shodně vždy méně než 1 %).

Graf č. 27 – Náklady spojené s bydlením seniorů

QS10. Považujete Vaše celkové náklady spojené s bydlením („nájem“ i služby) za ...?

Téměř třetina (31 %) seniorů 55+ neplatí **náklady za bydlení bez služeb** (pouze nájemné, příspěvky do fondu oprav SVJ nebo bytového družstva, hypotéku). 17 % je těch, kteří měsíčně platí částku do 2 500 Kč, zhruba stejně velká (16 %) je skupina těch, kteří platí za „nájem bez služeb“ částku v rozmezí 2 500 až 4 000 Kč. Více než desetina seniorů (11 %) za bydlení bez služeb platí částku v intervalu 4 000 až 6 000 Kč a další desetina (10 %) platí více než 6 000 Kč měsíčně. 15 % seniorů tyto částky nechce uvést nebo je nezná.

Za samotné **služby spojené s bydlením** (za elektřinu, plyn, vodu, odvoz odpadu apod.) neplatí nic 4 % seniorů. 24 % je těch, kteří měsíčně platí částku do 2 000 Kč, 18 % je těch, kteří platí za služby částku v rozmezí 2 000 až 3 000 Kč. Čtvrtina seniorů (25 %) za služby platí měsíčně částku v intervalu 3 000 až 5 000 Kč a další desetina (11 %) platí více než 5 000 Kč měsíčně. 17 % seniorů tyto částky nechce uvést nebo je nezná.

Zhruba třetina (35 %) těch seniorů 55+ let, kteří znají částky placené za nájem a/nebo za služby, považuje náklady spojené s bydlením za vysoké (8 % za naprosto nepřijatelně vysoké + 27 % spíše vysoké).

Za naprosto nepřijatelně vysoké považují náklady na bydlení zejména senioři se základním vzděláním (13 %) a ti s nejnižším osobním příjmem (21 %).

Jako přijatelné vidí náklady na bydlení zhruba dvě třetiny (65 %) seniorů (19 % zcela + 46 % spíše přijatelné). K těm, kteří považují tyto náklady za zcela přijatelné, patří zejména senioři z nejmladší zkoumané věkové kategorie **55-64 let** (24 %), senioři s vysokoškolským vzděláním (36 %), senioři bydlící v rodinném domě (25 %), ekonomicky aktivní (27 %) – zejména pak senioři podnikatelé (42 %) a OSVČ (44 %), s nejvyššími osobními příjmy (43 %) a příjmy domácnosti (45 %), senioři ze Středočeského kraje (28 %).

4.5.1 Shrnutí kapitoly Bydlení seniorů

Obecně se postoje a preference seniorů v závislosti na typu bydlení významně neliší. Jediné statisticky významné rozdíly lze najít ve formě trávení volného času, kdy u seniorů z rodinných domů (častěji vesnice a menší města do 5 000 obyvatel) je vyšší podíl těch, kteří se věnují zahrádkaření, chovu zvířat a domácích mazlíčků a ručním pracem – kutilství v dílně. Naopak senioři z činžovních domů se statisticky významně více věnují kulturnímu vyžití. U seniorů bydlících v rodinných domech je obecně vyšší pocit bezpečí na rozdíl od seniorů z bytů v panelových domech. Pocit bezpečí je tedy ovlivněn kombinací velikosti místa bydliště a typem bydlení. Pokud žije senior v početnější domácnosti, je to tak zpravidla v rodinném domě než v bytě panelového nebo činžovního domu. Ze seniorů, kteří žijí v rodinném domě, je více než pětina těch, kteří zde žijí sami – jako jednočlenná domácnost. Vzhledem k tomu, že rodinné domy jsou většinou v majetku jejich obyvatel, jsou celkové náklady na bydlení v rodinných domech (i přes reálně nákladnější služby související s bydlením v rodinném domě), vnímány jako přijatelnější než u jiných typů bydlení. Stejně tak je mezi seniory z rodinných domů pozitivnější i vnímání úrovně vlastních příjmů, než je tomu u seniorů z panelových nebo činžovních domů.

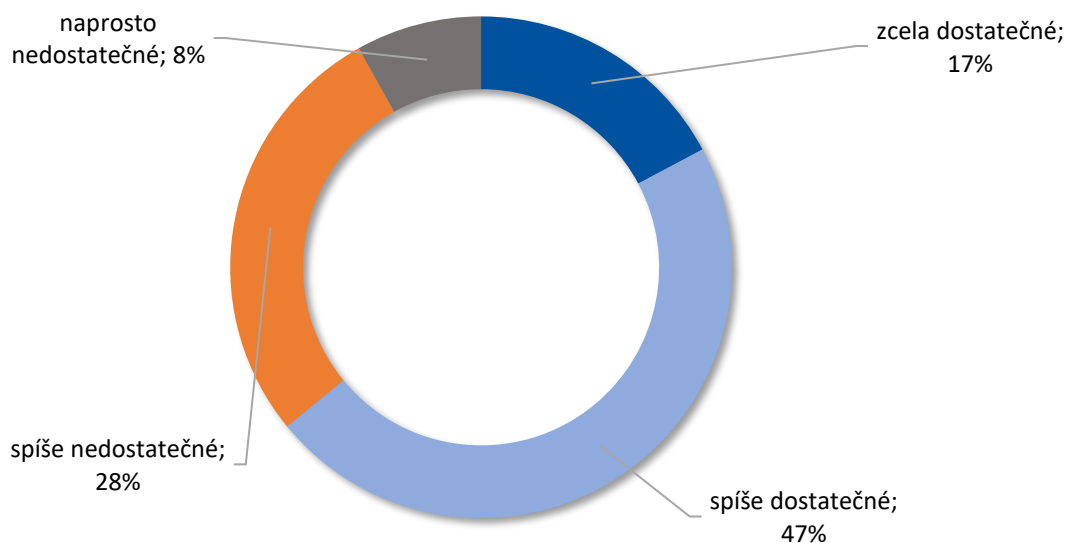
4.6 Příjmy seniorů

Tato kapitola ukazuje, jak senioři sami vnímají jejich příjmy, zda jejich celkovou výši považují za dostatečnou.

Úroveň součtu všech svých příjmových položek považují za dostatečnou celkem téměř dvě třetiny (64 %) seniorů ve věku 55+ let (17 % zcela + 47 % spíše dostatečné). Více než třetina (36 %) příjmy považuje za nedostatečné (8 % zcela + 28 % spíše nedostatečné).

Graf č. 28 – Příjmy seniorů

QS17. Považujete Vaše celkové měsíční příjmy (v součtu všech příjmových položek) za ...

Za zcela nedostatečné považuje své příjmy statisticky významně častěji skupina seniorů se základním vzděláním (13 %), svobodní senioři (19 %), z jednočlenných domácností (12 %), přirozeně také senioři s nejnižšími osobními příjmy (36 %), resp. příjmy domácnosti (14 %), senioři z Pardubického kraje (16 %) a Moravskoslezského kraje (15 %).

Vnímání dostatečnosti příjmů seniorů se mění s věkem. Senioři ve věku **55-64 let** považují své příjmy za nedostatečné v 29 % případů. Nedostatečnou úroveň svých příjmů pociťuje 37 % seniorů z věkové kategorie **65-74 let**, téměř polovina (47 %) z kategorie **75-84 let** a 40 % nejstarších seniorů **85+ let**.

Úroveň svých příjmů rozdílně vnímají senioři také v různých vzdělanostních skupinách. Zatímco svoje příjmy považuje za nedostatečné více než polovina (53 %) seniorů 55+ let se základním vzděláním, mezi seniory se středoškolským vzděláním bez maturity je to 37 %, s maturitou 27 % a mezi vysokoškolsky vzdělanými seniory „pouze“ 15 %.

4.6.1 Shrnutí kapitoly Příjmy seniorů

Seniory, kteří své celkové příjmy označují za (spíše nebo naprosto) nedostatečné (36 %), lze označit (podobně jako u těch se zhoršeným zdravím) za ty nejpasivnější, nejméně angažované, obecně nejméně spokojené a zároveň také nejméně informované. Jde o skupinu seniorů, která se také častěji než ostatní senioři (označující své příjmy za zcela nebo spíše dostatečné) necítí (tak) bezpečně, a naopak se, vzhledem ke svému věku, cítí (častěji) znevýhodněná, svůj zdravotní stav hodnotí jako neuspokojivý a více využívá sociální služby.

Senioři (podle svých slov) s nedostatečnými příjmy jsou nejméně spokojení, protože jak nabídku volnočasových aktivit, tak nabídku zdravotních služeb v jejich nejbližším okolí i celkové náklady na bydlení, hodnotí jako spíše nebo zcela nevyhovující. Jejich nespokojenost i společenská neangažovanost, je vždy spojena zejména s negativním vnímáním finanční stránky všech uvedených aktivit a služeb.

Tito senioři deklarují nejnižší dostupnost jednotlivých zdrojů informací, a i ty zdroje, které jsou pro ně dostupné využívají méně než ostatní. Hlavním zdrojem informací i u nich zůstává televize, ale ti, kteří svoje celkové příjmy označují za naprosto nedostatečné, se nechají relativně nejvíce ovlivňovat informacemi od jiných osob (mimo rodinu) a je u nich nejvyšší sklon důvěřovat informacím na sociálních sítích.

Jedná se zejména o důchodce ve věkové kategorii **75-84 let** nebo případně o osoby nezaměstnané, lidi s nejnižším vzděláním (ZŠ), častěji z jednočlenných domácností, jejichž příjmy jsou obecně ty (nej)nižší a jsou častěji založeny i na invalidním důchodu a případně doplněny i o nepojistné sociální dávky (příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc). Častěji než jiné skupiny seniorů bydlí v nájemním bytě s vysokým nájmem nebo pak v bytě v osobním vlastnictví, který je ale psán na jiného člena domácnosti.

Není asi ani překvapením, že i tito „nízkopříjmoví“ pasivní, nespokojení senioři využívají výrazně méně pestře svůj volný čas. Statisticky významně méně využívají ve svém volném čase počítač a internet, výrazně méně cestují po ČR i do zahraničí, výrazně méně jich navštěvuje (jako divák) kulturní a sportovní akce.

5. SHRNU TÍ

Volný čas seniorů

O nabídku volnočasových aktivit ve svém okolí se nezajímají zhruba dvě pětiny seniorů 55+ let. Dalších 15 % tuto nabídku považuje za nevyhovující. V obou případech jde zejména o věkovou kategorii 75+ let, o seniory z nejnižších příjmových skupin. Kritika nabídky míří nejčastěji k zaměření nabízených volnočasových aktivit nebo k omezenému rozsahu či jejich úplné absenci.

Z analýzy trávení volného času vyplývá, že nejvíce seniorů i seniorek 55+ let tráví svůj volný čas u televize. Hned další nejfrekventovanější položkou jsou aktivity spojené s procházkami po městě i v přírodě. Další formou trávení volného času v cílové skupině seniorů je navštěvování a potkávání se a povídání si s dalšími lidmi. Pokud se procházkám a sociálním kontaktům s dalšími lidmi věnují více seniorky než senioři, pak u práce na počítači a trávení času na internetu je tomu naopak. U dalších často zmiňovaných položek trávení volného času opět převažují ženy – jedná se o četbu a práce na zahradě a pěstování květin a plodin. Kromě rozdílů v trávení volného času u seniorů a u seniorek, jsou určité rozdíly mezi mladšími a staršími seniory. U nejnižší věkové kategorie televizi významně více „konkuruje“ práce na PC, internet, ale také cestování po ČR.

Vlastnímu vzdělávání se pravidelně věnuje zhruba pětina seniorů 55+ let. O vzdělávání se i v seniorském věku je významně nižší zájem u věkové kategorie **75+ let** a u seniorů s nejnižším dosaženým vzděláním (ZŠ). Vzdělávání se je podstatnější součástí života u ekonomicky aktivních seniorů než u těch, kteří jsou již v důchodu. Ve vlastním vzdělávání se senioři zaměřují nejčastěji na cizí jazyky a na četbu odborné literatury, práci na PC a na internetu nebo navštěvují univerzitu třetího věku, nejrůznější kurzy, přednášky a semináře.

Čtvrtina seniorů 55+ je členem nějakého místního spolku, necelá třetina se zapojuje do aktivit v místní komunitě. Zájem o členství i tyto aktivity klesá s věkem a roste se vzděláním. Členy místních spolků jsou výrazně častěji senioři-muži než seniorky. Důvody nezájmu o členství nebo o aktivity v komunitě jsou kromě samotného nezájmu také časové, zdravotní nebo finanční důvody. Nezřídka se objevuje i odůvodnění, že o spolcích a aktivitách nemají senioři informace.

Informace a zdroje informací

O informace, které člověk ke svému životu potřebuje nebo se o ně prostě zajímá, neprojevuje zájem celkově 20 % seniorů 55+ let. Ztráta zájmu o informace je patrná u seniorů ve vyšším věku (**75+ let**) a významně nižší zájem je také zřejmý u seniorů s nejnižším vzděláním (ZŠ). Nižší

zájem o informace je také ve vazbě na ztrátu nebo ukončení ekonomické aktivity, ve spojení s nižšími příjmy seniora.

Nejdostupnějším zdrojem informací je pro seniory 55+ let televize a pro každého druhého seniora je televize také hlavním a převážně také důvěryhodným zdrojem informací. Internet je nedostupný pro čtvrtinu seniorů a pro dalších 5 % je dostupný jen velmi obtížně. Jedná se zejména o věkovou kategorii **75+ let**. Internet má jako svůj hlavní zdroj informací čtvrtina seniorů. Internet je mezi uživateli považován rovněž za vysoce důvěryhodný zdroj informací. Sociální sítě využívá zhruba třetina seniorů, ale jejich důvěryhodnost je v porovnání se všemi zdroji nejnižší. U nejvyšší věkové skupiny seniorů (**85+ let**) výrazně nabývají na významu informace od členů rodiny, které jsou celkově pro desetinu všech seniorů hlavním zdrojem a jsou tak po televizi a internetu třetím nejčastěji uváděným hlavním zdrojem (jen asi 15 % uvádí jiný hlavní zdroj informací – rádio, informace od jiných lidí – mimo rodinu, noviny-deníky, sociální sítě).

Pocit bezpečí / pocit ohrožení a pocit znevýhodnění

Snížený pocit bezpečí vnímá zhruba pětina (22 %) seniorů 55+ let. Obecně je (nej)nižší pocit bezpečí u seniorů ve věku **75-84 let**, u žen-seniorek, u seniorů s nejnižšími příjmy, ekonomicky neaktivních, žijících ve středně velkých a velkých městech, a to spíše v bytech v panelových nebo činžovních domech. Pocit „ohrožení“ nebo snížený pocit bezpečí seniorům způsobují jednak určité skupiny problémových lidí (nepřizpůsobiví spoluobčané, drogově závislí, neukázněná a vulgární mládež, bezdomovci, podnapilí apod.) a pak nebezpečná a hustá doprava vč. cyklistů apod., ale také nevhodné řešení a špatný stav chodníků, přechodů pro chodce a nedostatečné osvětlení na ulicích.

Pocit znevýhodnění vnímá více než čtvrtina (27 %) seniorů 55+ let. Jedná se spíše o seniory z nejvyšší věkové kategorie (**75+ let**), s nejnižším vzděláním. Znevýhodnění seniorů vidí oni sami ve svém zhoršeném zdravotním stavu, znevýhodnění na trhu práce a v celkové oblasti financí - příjmů a cen zboží a služeb, vč. léků a potravin. Dále senioři uvádějí obtíže v dopravě - při cestování MHD, vlakem a autobusem, jejich problémy s eskalátory, chodníky apod. Znevýhodnění kvůli věku si uvědomují i při kontaktu s mladými lidmi, kteří často neprojevují úctu ke stáří, při kontaktu se zdravotnickými službami, kdy u zdravotnického personálu vnímají často nevhodný přístup k seniorním pacientům. Senioři se cítí znevýhodnění také v situacích, kdy se dostávají do kontaktu s moderními technologiemi vč. internetu.

Zdravotní a sociální služby

Senioři, kteří svůj zdravotní stav označují za velmi neuspokojivý (nemocní) nebo jen za uspokojivý (49 %) jsou vzhledem k tomuto svému zdravotnímu omezení pasivnější (ve formě trávení volného času, sebevzdělávání), spíše společensky neangažovaní (nižším zapojením do místních spolků, do aktivit v místní komunitě), obecně méně spokojeni a zároveň také

s nejmenším zájmem o informace. Jde o skupinu seniorů, která se také častěji než ostatní senioři (označující své zdraví za dobré nebo velmi dobré) necítí (tak) bezpečně, a naopak se, vzhledem ke svému věku, cítí (častěji) znevýhodněná, více využívá sociální služby.

Senioři, kteří svůj zdravotní stav označují za neuspokojivý, případně pouze za uspokojivý, jsou nejméně spokojeni, protože jak nabídku volnočasových aktivit, tak nabídku zdravotních služeb v jejich nejbližším okolí i celkové náklady na bydlení, hodnotí jako spíše nebo zcela nevyhovující. Jejich nespokojenost i společenská neangažovanost (8-9 z 10 není členem žádného místního spolku) má přímou vazbu na jejich zhoršené zdraví, a tím vyvolané omezené možnosti, horší dostupnost služeb (vzdáleností i finanční).

Tito senioři deklarují nejnížší zájem o informace i nejnížší dostupnost jednotlivých zdrojů informací. I ty zdroje, které jsou pro ně dostupné využívají méně než ostatní. Hlavním zdrojem informací je televize a také rodinní příslušníci. U této skupiny seniorů (s horším zdravím) je vliv televize a důvěry v informace z televize významně silnější než u ostatních skupin. Sociální sítě, internet a noviny - deníky jsou obecně zdroje informací, jejichž dostupnost a využívání se velmi silně váže na zdraví seniora.

Senioři se subjektivně horším zdravotním stavem jsou zejména důchodci ve věkové kategorii **75-84 let**, lidi s nejnížším vzděláním (ZŠ), častěji z jednočlenných domácností, ovdovělí, jejichž příjmy jsou obecně ty (nej)nižší a jsou častěji založeny zejména na starobním důchodu, ale často i na invalidním nebo vdovském/vdoveckém důchodu a případně doplněny i o nepojistné sociální dávky (příspěvek na bydlení).

Není ani překvapením, že senioři se zhoršeným zdravotním stavem využívají svůj volný čas výrazně méně pestře. Statisticky významně méně často chodí do přírody nebo obecně na procházky, méně využívají ve svém volném čase počítač a internet, výrazně méně cestují po ČR i do zahraničí, výrazně méně jich navštěvuje kulturní akce (jako divák) a aktivně nebo pasivně sportovní akce. Méně často se věnují také nakupování a péči o vnoučata.

Bydlení seniorů

Obecně se postoje a preference seniorů v závislosti na typu bydlení významně neliší. Jediné statisticky významné rozdíly lze najít ve formě trávení volného času, kdy u seniorů z rodinných domů (častěji vesnice a menší města do 5 000 obyvatel) je vyšší podíl těch, kteří se věnují zahrádkaření, chovu zvířat a domácích mazlíčků a ručním pracem – kutilství v dílně. Naopak senioři z činžovních domů se statisticky významně více věnují kulturnímu vyžití. U seniorů bydlících v rodinných domech je obecně vyšší pocit bezpečí na rozdíl od seniorů z bytů v panelových domech. Pociť bezpečí je tedy ovlivněn kombinací velikosti místa bydliště a typem bydlení. Pokud žije senior v početnější domácnosti, je to tak zpravidla v rodinném domě než v bytě panelového nebo činžovního domu. Ze seniorů, kteří žijí v rodinném domě, je více než pětina těch, kteří zde žijí sami – jako jednočlenná domácnost. Vzhledem k tomu, že

rodinné domy jsou většinou v majetku jejich obyvatel, jsou celkové náklady na bydlení v rodinných domech (i přes reálně nákladnější služby související s bydlením v rodinném domě), vnímány jako přijatelnější než u jiných typů bydlení. Stejně tak je mezi seniory z rodinných domů pozitivnější i vnímání úrovně vlastních příjmů, než je tomu u seniorů z panelových nebo činžovních domů.

Příjmy seniorů

Seniory, kteří své celkové příjmy označují za (spíše nebo naprosto) nedostatečné (36 %), lze označit (podobně jako u těch se zhoršeným zdravím) za ty nejpasivnější, nejméně angažované, obecně nejméně spokojené a zároveň také nejméně informované. Jde o skupinu seniorů, která se také častěji než ostatní senioři (označující své příjmy za zcela nebo spíše dostatečné) necítí (tak) bezpečně, a naopak se, vzhledem ke svému věku, cítí (častěji) znevýhodněná, svůj zdravotní stav hodnotí jako neuspokojivý a více využívá sociální služby.

Senioři (podle svých slov) s nedostatečnými příjmy jsou nejméně spokojení, protože jak nabídku volnočasových aktivit, tak nabídku zdravotních služeb v jejich nejbližším okolí i celkové náklady na bydlení, hodnotí jako spíše nebo zcela nevyhovující. Jejich nespokojenost i společenská neangažovanost, je vždy spojena zejména s negativním vnímáním finanční stránky všech uvedených aktivit a služeb.

Tito senioři deklarují nejnižší dostupnost jednotlivých zdrojů informací, a i ty zdroje, které jsou pro ně dostupné využívají méně než ostatní. Hlavním zdrojem informací i u nich zůstává televize, ale ti, kteří svoje celkové příjmy označují za naprosto nedostatečné, se nechají relativně nejvíce ovlivňovat informacemi od jiných osob (mimo rodinu) a je u nich nejvyšší sklon důvěřovat informacím na sociálních sítích.

Jedná se zejména o důchodce ve věkové kategorii **75-84 let** nebo případně o osoby nezaměstnané, lidi s nejnižším vzděláním (ZŠ), častěji z jednočlenných domácností, jejichž příjmy jsou obecně ty (nej)nižší a jsou častěji založeny i na invalidním důchodu a případně doplněny i o nepojistné sociální dávky (příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc). Častěji než jiné skupiny seniorů bydlí v nájemním bytě s vysokým nájmem nebo pak v bytě v osobním vlastnictví, který je ale psán na jiného člena domácnosti.

Není asi ani překvapením, že i tito „nízkopříjmoví“ pasivní, nespokojení senioři využívají výrazně méně pestře svůj volný čas. Statisticky významně méně využívají ve svém volném čase počítač a internet, výrazně méně cestují po ČR i do zahraničí, výrazně méně jich navštěvuje (jako divák) kulturní a sportovní akce.

Z uvedeného shrnutí vyplývá, že průnik sociodemografických a socioekonomických charakteristik – vyššího věku, nižšího vzdělání a nižších příjmů - doplněné negativním hodnocením vlastního zdravotního stavu vymezuje nejohroženější skupinu důchodců.

6. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Výzkum zmapoval témata týkající se viktimizace a vnímaného omezení (kvůli věku) seniorské generace, popsal přístup seniorů k informacím i jejich hodnocení nabídky volnočasových, zdravotních a sociálních služeb, stejně jako jejich bydlení a hodnocení příjmů. Vydefinoval nejvíce ohroženou skupinu seniorů a v jednotlivých šetřených parametrech a tématech kvantifikoval jevy, které byly dosud pouze určitou indikací nebo hypotézou.

Ne všechny negativní jevy související s životem seniorů jsou dostatečně zřejmé a komunikované jako urgentní či potenciální témata řešení. Na druhou stranu ve společnosti často rozšířené vnímání negativních jevů tak, jak se o nich ve společnosti (laické i odborné veřejnosti, v médiích) mluví, nemusí být ze strany samotných seniorů chápáno jako „tak žhavé“. Tato studie ukazuje míru výskytu jednotlivých negativních jevů, a tím vymezuje naléhavost jejich řešení.

V celém tématu života seniorů v ČR je množství domněnek, řada obecných i konkrétních otázek, případně i hypotéz. Tato studie naplnila cíl dodat spolehlivá data z dostatečně velkého reprezentativního vzorku seniorů a napomoci tak u stanovených (spíše obecných) témat k zajištění relevantních vstupních informací pro formulování návazných strategií a strategických opatření zadavatele zaměřených na tuto část populace. Studie přinesla odpovědi na otázky na vybrané kapitoly života seniorů, přinesla potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz.

Jednou z obecných hypotéz (která ale nebyla přímo formulována) by mohl být fakt, že se životní postoje a preference seniorů mezi jednotlivými kraji neliší. Tato obecná hypotéza se ale nepotvrdila. Detailní analýza ukázala v regionálním srovnání jen zcela ojedinělé případy výskytu statisticky významných rozdílů (zmíněné ve studii). Z toho důvodu není třeba hledat odlišné strategie pro naplňování sociální (nebo i zdravotní) politiky v konkrétním kraji, ale je nutné v daném místě (okrese, městě) hledat a nacházet odpovídající nástroje implementace sociální politiky a vytvářet nabídky sociálních a zdravotních služeb právě pro seniory.

Z konkrétních formulovaných hypotéz stanovených pro tuto studii vybíráme následující tři:

H1: Čím menší sídla (místo bydliště seniora 55+ let), tím menší spokojenost s nabídkou zdravotních služeb.

H2: Pocit bezpečí seniorů (55+ let) přímo souvisí s jejich příjmy.

H3: Pocit znevýhodnění kvůli věku pociťuje nadpoloviční většina seniorů (55+ let).

Díky této studii se podařilo vyvrátit hypotézy H1 a H3 a potvrdit H2.

H1 (vyvrácená): Rozdíly ve spokojenosti seniorů (55+ let) s nabídkou zdravotních služeb nejsou mezi velkoměsty, městy, malými obcemi - vesnicemi statisticky významné a přímá závislost nebo souvislost spokojenosti a velikosti sídla tak neexistuje - není prokázána.

(TOP2BOX⁴ = % hodnocení nabídky naprosto + spíše vyhovující nabídka zdravotních služeb: ve velkoměstech nad 100 000 obyvatel 53 %, ve městech 20 000–99 999 ob. 54 %, 5 000–19 999 ob. 53 %, 1 000–4 999 ob. 48 % a v obcích do 999 obyvatel 50 %).

H2 (potvrzená): Rozdíly v pocitu bezpečí seniorů (55+ let) jsou v jednotlivých příjmových skupinách (osobního příjmu i příjmu domácnosti) i v kategoriích subjektivně vnímané dostatečnosti celkových příjmů statisticky významné. To znamená, že tedy existuje a je prokázána obecná závislost a souvislost výše příjmů a pocitu bezpečí.

(BOT2BOX⁵ = % hodnocení pocitu bezpečí rozhodně + spíše nesouhlasí s výrokem vymezujícím pocit bezpečí = % seniorů s pocitem „ohrožení“: zcela dostatečné příjmy 10 %, spíše dostatečné 16 %, spíše nedostatečné 32 %, naprosto nedostatečné příjmy 38 %).

H3 (vyvrácená): Pocit znevýhodnění kvůli věku (jakkoliv zdůvodněným nebo čímkoliv zapříčiněným) vnímá 27 % seniorů 55+ let. Tedy zhruba čtvrtina, nikoliv více.

⁴ TOP2BOX – označení dvou nejvyšších hodnot na zvolené stupnici (škále)

⁵ BOT2BOX – označení dvou nejnižších hodnot na zvolené stupnici (škále)

Doporučení pro další postup

V návaznosti na výsledky této studie doporučujeme:

- se zaměřit na přípravu konkrétních opatření cílených přednostně na skupinu **65+ let**, resp. na seniory **ekonomicky již neaktivní**;
- věkovou skupinu **55-64 let** (případně už od 45 let), resp. ekonomicky aktivní lidi v tomto věkovém rozmezí začít **cíleně edukovat v tématu „přípravy na stáří“**;
- na základě konkrétních výsledků této studie se zaměřit na:
 - ❖ prověření poptávky seniorů po volnočasových aktivitách a řešit možnosti podpory a posílení nabídky volnočasových aktivit pro seniory (38 % nabídku ve svém nejbližším okolí nezná + 15 % ji považuje za nevyhovující);
 - ❖ možnosti ovlivňovat programovou náplň vysílání televize tak, aby tento mezi seniory nejrozšířenější a nejvyužívanější sdělovací prostředek přinášel seniorům kvalitní informace i zábavu;
 - ❖ další posilování osvěty a prevence při ochraně a bezpečnosti seniorů;
 - ❖ řešení podpory a posílení nabídky zdravotních služeb pro seniory (7 % nabídku ve svém nejbližším okolí nezná + 12 % ji považuje za nevyhovující)
 - ❖ provazování zdravotních a sociálních služeb pro seniory na krajské a lokální úrovni a posílit a zkvalitnit tak nabídku těchto služeb pro seniory.
- v další etapě realizovat návazné výzkumné studie se zaměřením na vybrané dílčí segmenty seniorů a definovat konkrétní výzkumné cíle pro detailní popis těchto skupin a jevů (např. senioři – oběti násilí, kriminality, senioři - oběti „šmejdů“, senioři a doprava, nízkopříjmoví a ekonomicky neaktivní senioři, senioři z jednočlenných domácností, „prolínání“ nabídky zdravotních a sociálních služeb pro seniory apod.);
- v období 1-2 let zopakovat tuto studii s cílem odhalit rozdíly v postojích a preferencích vlivem času a vlivem pandemie Covid 19.

Realizaci projektu ze strany MindBridge Consulting a.s. zajišťoval tříčlenný realizační tým, který se podílel na plnění zakázky a byl odpovědný za poskytování příslušných služeb souvisejících se studií **Realizace kvantitativního výzkumu – životní postoje a preference seniorů**.

Tým MindBridge Consulting a.s. pracoval ve složení:

vedoucí týmu:

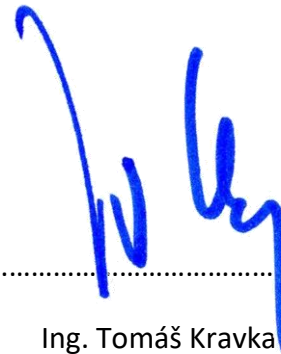
Ing. Tomáš Kravka – 1. místopředseda představenstva, executive director, analytik

odborní členové týmu:

Ing. Ladislav Klika – předseda představenstva, CEO, analytik; interní člen

Ing. Šárka Vidlařová – field manager; interní člen

V Praze dne 14. prosince 2020

Ing. Tomáš Kravka
místopředseda představenstva,
executive director
MindBridge Consulting a.s.

7. PŘÍLOHY

Seznam grafů

- Graf č. 1 – Nabídka volnočasových aktivit
- Graf č. 2 – Nabídka volnočasových aktivit – dle věkových kategorií
- Graf č. 3 – Důvody nevyhovující nabídky volnočasových aktivit
- Graf č. 4 – Trávení volného času
- Graf č. 5 – Vzdělávací aktivity seniorů
- Graf č. 6 – Vzdělávací aktivity seniorů – dle věkových kategorií
- Graf č. 7 – Vzdělávací aktivity seniorů – dle vzdělanostních kategorií
- Graf č. 8 – Typy vzdělávacích aktivit seniorů
- Graf č. 9 – Členství v místních spolcích
- Graf č. 10 – Zapojování se do aktivit v místní komunitě
- Graf č. 11 – Zájem o informace
- Graf č. 12 – Zájem o informace – dle věkových kategorií
- Graf č. 13 – Zájem o informace – dle vzdělanostních kategorií
- Graf č. 14 – Dostupnost zdrojů informací
- Graf č. 15 – Využívání zdrojů informací – využívaný zdroj + hlavní zdroj
- Graf č. 16 – Důvěryhodnost zdrojů informací
- Graf č. 17 – Pocit bezpečí
- Graf č. 18 – Pocit ohrožení
- Graf č. 19 – Pocit znevýhodnění kvůli věku
- Graf č. 20 – Oblasti znevýhodnění
- Graf č. 21 – Zdravotní stav
- Graf č. 22 – Zdravotní stav – dle věkových kategorií
- Graf č. 23 – Nabídka zdravotních služeb
- Graf č. 24 – Důvody nevyhovující nabídky zdravotních služeb
- Graf č. 25 – Využívání sociálních služeb
- Graf č. 26 – Bydlení seniorů
- Graf č. 27 – Náklady spojené s bydlením seniorů
- Graf č. 28 – Příjmy seniorů

Dotazník

2020/25363

č. kvótního listu	č. adresy	č. tazatele
-------------------	-----------	-------------

Dobrý den, jmenuji se Jsem z agentury MindBridge Consulting. V současné době zpracováváme výzkum na téma život lidí ve věku nad 55 let. Rád(a) bych Vám položil(a) několik otázek na toto téma.

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku	
1.	Jak trávíte svůj volný čas? TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU! TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	- cestuji do zahraničí	1	
		- cestuji po ČR	2	
		- aktivně sportuji	3	
		- chodím za sportem (divák)	4	
		- dělám aktivně muziku, divadlo jinou kulturu	5	
		- chodím za kulturou (divák)	6	
		- chodím do přírody, na procházky (i do/po města/ě)	7	
		- pracuji na zahrádce, starám se o kytky – pěstování	8	
		- věnuji se domácím mazlíčkům / hospodářství – chovatelství	9	
		- věnuji se chalupaření / chataření	10	
		- dělám ruční práce / v dílně	11	
		- věnuji se četbě	12	
		- věnuji se (sebe)vzdělávání	13	
		- sleduji televizi	14	
		- jsem na počítači, na internetu	15	
		- věnuji se aktivně umění	16	
		- starám se o vnoučata	17	
		- starám se o partnera/ku	18	
		- starám se o jiné lidi	19	
		- věnuji se vaření / pečení (ve volném čase)	20	
		- věnuji se nákupům, návštěvě obchodů, center	21	
		- navštěvuji / potkávám se s dalšími lidmi (povídání si)	22	
- jiné aktivity	23	2		
- nevím	98	3a		
- nemám volný čas	99	3a		
2.	Jak jinak tedy trávíte svůj volný čas?	3a	
3a.	Jste členem/ členkou nějakého místního spolku (ať už kdekoliv)? Máme na mysli např. rybářský, myslivecký spolek, dobrovolní hasiči, sportovní, kulturní spolek (záchrana historické památky), včelařský, zahrádkářský spolek apod.	- ano	1	3b
		- ne	2	3c
3b.	Jak často se Vy osobně zapojujete do aktivit tohoto místního spolku? Pokud jste členem/členkou více spolků, mluvmě o tom spolku, v kterém jste nejaktivnější.	- pravidelně	1	4a
		- občas	2	
		- (velmi) zřídka	3	
		- nezapojuji se	4	

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku
3c.	Co je důvodem, že nejste členem žádného místního spolku? TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	- nezajímám se o spolky / nezajímá mne to (celkově) 1 - nemám o tom informace / nevím o tom / nikdo mi to nenabídl 2 - nejsou žádné spolky nebo jsou pro mne nezajímavé 3 - ze zdravotních důvodů 4 - z časových důvodů 5 - z finančních důvodů 6 - jiné důvody 7	4a
4a.	Zapojujete se do aktivit v místní komunitě (ať už kdekoliv)? Máme na mysli pořádání a slavení svátků a dalších akcí ve Vaší lokalitě (masopust, Velikonoce, pálení čarodějnic, stavění máje, den seniorů, MDŽ atp.)	- ano 1 - ne 2	4b 4c
4b.	Jak často se zapojujete do aktivit v místní komunitě?	- pravidelně 1 - občas 2 - (velmi) zřídka 3	5
4c.	Co je důvodem, že se nezapojujete do aktivit v místní komunitě? TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	- nezajímám se o aktivity v místní komunitě / nezajímá mne to (celkově) 1 - nemám o tom informace / nevím o tom / nikdo mi to nenabídl 2 - nejsou žádné takové aktivity nebo jsou pro mne nezajímavé 3 - ze zdravotních důvodů 4 - z časových důvodů 5 - z finančních důvodů 6 - jiné důvody 7	5
5.	Věnujete se ve svém volném čase nějakým vlastním vzdělávacím aktivitám – (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho)?	- ano, pravidelně 1 - ano, občas 2 - ne, nevěnuji 3 - nevím 4	6 7
6.	Jakým vzdělávacím aktivitám (pro sebe – nikoliv vzdělávání někoho) se věnujete?	7
7.	Považujete nabídku volnočasových aktivit pro lidi Vašeho věku ve Vašem nejbližším okolí za ... Nabídkou volnočasových aktivit máme na mysli zájmové, vzdělávací, klubové, sportovní a kulturní aktivity občanů. TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- naprosto vyhovující 1 - spíše vyhovující 2 - spíše nevhovující 3 - naprosto nevhovující 4 - nevím 5	8 7a 8
7a.	V čem je, podle Vás, nabídka volnočasových aktivit nevhovující? TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	- není žádná nabídka / nabídka je velmi omezená 1 - chybějí aktivity, které by mne zajímaly 2 - nabídka aktivit je v hodinách, které mi nevhovují 3 - nabídka aktivit je v místě, které mi nevhovuje 4 - nabídka aktivit je finančně nevhovující 5 - jiné důvody 6	8

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku																																																							
8.	Do jaké míry se Vy osobně zajímáte o informace, které k životu potřebujete nebo které Vás prostě zajímají? TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	<ul style="list-style-type: none"> - velmi se zajímám - spíše se zajímám - spíše se nezajímám - vůbec se nezajímám 	<p style="text-align: center;">1 2 3 4</p> <p style="text-align: center;">9</p>																																																							
9.	Jak jsou pro Vás osobně jednotlivé zdroje informací dostupné, ať už daný zdroj využíváte nebo ne. TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU A PONECHTE JI I PRO OTÁZKY 10a, 10b a 11 TAZ.: V KAŽDÉM ŘÁDKU POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">neomezený přístup kdykoliv chce</th> <th style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">dostupný např. na vyžádání</th> <th style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">obtěžně dostupný</th> <th style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">zcela nedostupný</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- televize</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- rádio</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- sociální sítě</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- internet</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- noviny (deníky)</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- časopisy</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- letáčky, nástěnky</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- místní rozhlas</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> </tbody> </table>		neomezený přístup kdykoliv chce	dostupný např. na vyžádání	obtěžně dostupný	zcela nedostupný	- televize	1	2	3	4	- rádio	1	2	3	4	- sociální sítě	1	2	3	4	- internet	1	2	3	4	- noviny (deníky)	1	2	3	4	- časopisy	1	2	3	4	- letáčky, nástěnky	1	2	3	4	- místní rozhlas	1	2	3	4	- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)	1	2	3	4	- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)	1	2	3	4	10a
	neomezený přístup kdykoliv chce	dostupný např. na vyžádání	obtěžně dostupný	zcela nedostupný																																																						
- televize	1	2	3	4																																																						
- rádio	1	2	3	4																																																						
- sociální sítě	1	2	3	4																																																						
- internet	1	2	3	4																																																						
- noviny (deníky)	1	2	3	4																																																						
- časopisy	1	2	3	4																																																						
- letáčky, nástěnky	1	2	3	4																																																						
- místní rozhlas	1	2	3	4																																																						
- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)	1	2	3	4																																																						
- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)	1	2	3	4																																																						
10a.	Jaké zdroje informací využíváte alespoň někdy? TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!		10a. využívá																																																							
10b.	Co je pro Vás osobně hlavní zdroj informací? TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	<ul style="list-style-type: none"> - televize - rádio - sociální sítě - internet - noviny (deníky) - časopisy - letáčky, nástěnky - místní rozhlas - informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.) - informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.) 	10b. hl. zdroj																																																							
			1 2 3 4 5 6 7 8 9 10																																																							
			1 2 3 4 5 6																																																							
			11																																																							

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku																																																							
11.	U těch zdrojů, které alespoň někdy využíváte – do jaké míry důvěřujete informacím, které z těchto zdrojů získáte?	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>plně jim důvěřuji</th> <th>spíše jim důvěřuji</th> <th>spíše jim nedůvěřuji</th> <th>vůbec jim nedůvěřuji</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- televize</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- rádio</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- sociální sítě</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- internet</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- noviny (deníky)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- časopisy</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- letáčky, nástěnky</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- místní rozhlas</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> </tbody> </table>		plně jim důvěřuji	spíše jim důvěřuji	spíše jim nedůvěřuji	vůbec jim nedůvěřuji	- televize	1	2	3	4	- rádio	1	2	3	4	- sociální sítě	1	2	3	4	- internet	1	2	3	4	- noviny (deníky)	1	2	3	4	- časopisy	1	2	3	4	- letáčky, nástěnky	1	2	3	4	- místní rozhlas	1	2	3	4	- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)	1	2	3	4	- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)	1	2	3	4	12
	plně jim důvěřuji	spíše jim důvěřuji	spíše jim nedůvěřuji	vůbec jim nedůvěřuji																																																						
- televize	1	2	3	4																																																						
- rádio	1	2	3	4																																																						
- sociální sítě	1	2	3	4																																																						
- internet	1	2	3	4																																																						
- noviny (deníky)	1	2	3	4																																																						
- časopisy	1	2	3	4																																																						
- letáčky, nástěnky	1	2	3	4																																																						
- místní rozhlas	1	2	3	4																																																						
- informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)	1	2	3	4																																																						
- informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)	1	2	3	4																																																						
12.	Nakolik souhlasíte s výrokem: Ve čtvrti / v místě, ve které/m bydlím, se cítím za všech okolností vždy úplně bezpečně.	<ul style="list-style-type: none"> - rozhodně souhlasím - spíše souhlasím - spíše nesouhlasím - rozhodně nesouhlasím 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 3 4 	14																																																						
13.	Co je zdrojem Vašeho pocitu ohrožení nebo pocitu sníženého bezpečí? TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	<ul style="list-style-type: none"> - doprava (hustá doprava, silný provoz, rychlá auta, nákladní doprava – kamiony) - nedostatečné řešení chodníků, přechodů pro chodce - cyklisti, koloběžky, segwaye - bezdomovci - drogově závislí / narkomani / prodejci drog - prostitutky / pasáci - podnapilí / opilci - mládež (hlučná, vulgární) - cizinci - kapsáři - tzv. „šmejdi“ (podvodné prodejní akce) - nepřizpůsobiví spoluobčané - špatné sousedské vztahy - špatné osvětlení na ulici - jiný důvod - nevím 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 	14																																																						
14.	Cítíte se Vy osobně v nějaké oblasti života kvůli svému věku znevýhodněn(a)? TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	<ul style="list-style-type: none"> - určitě ano - spíše ano - spíše ne - vůbec ne 	<ul style="list-style-type: none"> 1 2 3 4 	15																																																						
15.	V jaké oblasti nebo v jakých oblastech se cítíte znevýhodněn(a) kvůli Vašemu věku?	<p>.....</p> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> - nevím 	<ul style="list-style-type: none"> 99 	16																																																						

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku
16.	Považujete Váš celkový zdravotní stav za ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- velmi dobrý - dobrý - uspokojivý - velmi neuspokojivý – nemocen	1 2 3 4 16a
16a.	Považujete Vy osobně nabídku zdravotních služeb, které jsou ve Vaší obci, resp. Vašem nejbližším okolí za ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- naprosto vyhovující - spíše vyhovující - spíše nevyhovující - naprosto nevyhovující	1 2 3 4 17
16b.	V čem je podle Vás nabídka zdravotních služeb nevyhovující?		5 17
17.	Využíváte v současné době (v posledních 12 měsících) Vy osobně nějaké sociální služby? Jedná se nám o tento typ služeb ... TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU S PŘÍKLADY A POPISEM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB!	- ano - ne	1 2 18 S1
18.	Sociální služby, které v současné době využíváte, jsou sociální služby ...? TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	- terénní – máme tady na mysli ty sociální služby, které jsou poskytovány u Vás doma - ambulantní – zde máme na mysli služby, za kterými docházíte nebo dojíždíte do zařízení sociálních služeb - pobytové – služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb	1 2 3 20 S1
20.	Považujete Vaše celkové náklady spojené s terénními sociálními službami za ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- zcela přijatelné - spíše přijatelné - spíše vysoké - naprosto nepřijatelně vysoké - nevím	1 2 3 4 5 21
21.	Považujete Vy osobně nabídku terénních sociálních služeb, které jsou ve Vaší obci, resp. Vašem nejbližším okolí za ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- naprosto vyhovující - spíše vyhovující - spíše nevyhovující - naprosto nevyhovující	1 2 3 4 S1
22.	V čem je podle Vás nabídka sociálních služeb nevyhovující?		5 S1

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku
S1.	Závěrem už mám jen několik statistických dotazů. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání? TAZ.: PŘEDČÍTEJTE!	- Základní 1 - Střední bez maturity 2 - Střední s maturitou 3 - VOŠ / Vysokoškolské 4	S2
S2.	Kolik je Vám let?	- 55-64 let 1 - 65-74 let 2 - 75-84 let 3 - 85 a více let 4	S3
S3.	Jaký je Váš rodinný stav TAZ.: PŘEDČÍTEJTE!	- svobodný / svobodná 1 - ženatý / vdaná 2 - registrovaný partner/ka 3 - rozvedený / rozvedená 4 - vdovec / vdova 5	S4
S4.	Kolik členů má Vaše domácnost včetně Vás?	- 1 (žiju sám/a) 1 - 2 2 - 3 3 - 4 4 - 5 nebo více 5	S5
S5.	Bydlíte po většinu roku...? Nehovoříme o dnešním dni nebo týdnu (respondent může být momentálně u dětí, na chalupě apod.) ale o dlouhodobém bydlení po většinu roku. TAZ.: PŘEDČÍTEJTE! TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- v bytě v panelovém domě 1 - v bytě v činžovním domě 2 - v rodinném domě / v bytě v rodinném domě 3 - na chalupě / chatě 4 - na ubytovně 5 - jiná forma bydlení 6	S6 S8
S6.	Byt, ve kterém bydlíte je ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE!	- byt ve Vašem vlastním domě (spolu/majitelem domu je respondent) 1 - byt v osobním vlastnictví 2 - byt nájemní 3 - byt družstevní 4 - jiný byt, jaký 5	S8 S7 S8
S7.	Byt v osobním vlastnictví je ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE!	- psaný (alespoň z části) na Vás 1 - psaný na mého partnera/partnerku, s kterým v současnosti žiji 2 - na jiného člena méjí rodiny 3 - na jinou spřízněnou osobu 4 - na jinou cizí osobu 5	S8
S8.	Kolik zhruba platíte měsíčně za bydlení (nájemné, příspěvek do fondu oprav SVJ, BD, hypotéka) bez služeb (bez plateb za elektřinu, plyn, vodu, odvoz odpadu – popelnice apod.)? Kč - neplatím nic 98 - nevím / bez odpovědi 99	S9
S9.	Kolik zhruba platíte dohromady měsíčně za služby (za elektřinu, plyn, vodu, odvoz odpadu – popelnice apod.)? Kč - neplatím nic 98 - nevím / bez odpovědi 99	S10
S10.	TAZ.: OT. S10 POKLÁDEJTE POUZE TĚM RESPONDENTŮM, KTERÍ I V S8 a/nebo S9 UVEDLI NĚJAKOU ČÁSTKU! Považujete Vaše celkové náklady spojené s bydlením („nájem“ i služby) za ... TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- zcela přijatelné 1 - spíše přijatelné 2 - spíše vysoké 3 - naprosto nepřijatelně vysoké 4	S11

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku
S11.	Jste ... TAZ.: PŘEDČÍTEJTE!	<ul style="list-style-type: none"> - zaměstnanec (HPP, DPČ, DPP) 1 - podnikatel s alespoň jedním zaměstnancem 2 - OSVČ bez zaměstnanců 3 - důchodce (bez prac. poměru) 4 - nezaměstnaný 5 - v domácnosti / pečující osoba 6 - jiné, specifikujte 7 	S13
S13.	Jaké všechny typy příjmů máte? TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU! TAZ.: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ!	<ul style="list-style-type: none"> - plat / mzdu ze zaměstnání (vč. DPČ, DPP) 1 - výdělek OSVČ 2 - starobní důchod 3 - invalidní důchod 4 - vdovský/vdovecký důchod 5 - nepojistné sociální dávky, a to konkrétně <ul style="list-style-type: none"> o příspěvek na bydlení 6 o odměna pěstouna 7 o doplatek na bydlení 8 o příspěvek na živobytí 9 o mimořádná okamžitá pomoc 10 o příspěvek na mobilitu 11 o příspěvek na zvláštní pomůcku 12 o příspěvek na péči 13 - renty z penzijního připojištění 14 - příjem z pronájmu nemovitosti 15 - úroky z úspor 16 - příjmy z investic (vč. fondů, cenných papírů apod.) 17 - příspěvek od člena/ů rodiny 18 - jiný příjem 19 	S15
S15.	Do jaké kategorie patří Váš osobní čistý měsíční příjem? TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU!	<ul style="list-style-type: none"> - bez příjmu 1 - do 10.000,- Kč 2 - 10.001 – 20.000,- Kč 3 - 20.001 – 30.000,- Kč 4 - 30.001 – 50.000,- Kč 5 - 50.001 – 80.000,- Kč 6 - 80.001 a více Kč 7 - odmítl(a) odpovědět 8 	S16 nebo S18
S16.	TAZ.: OT. S16 POKLÁDEJTE POUZE TĚM RESPONDENTŮM, KTERÍ V S4 UVEDLI VELIKOST DOMÁCNOSTI VĚTŠÍ NEŽ JEDNOČLENNOU! A do jaké kategorie patří čistý měsíční příjem Vaší domácnosti? TAZ.: PŘEDLOŽTE KARTU!	<ul style="list-style-type: none"> - bez příjmu 1 - do 10.000,- Kč 2 - 10.001 – 20.000,- Kč 3 - 20.001 – 30.000,- Kč 4 - 30.001 – 50.000,- Kč 5 - 50.001 – 80.000,- Kč 6 - 80.001 a více Kč 7 - odmítl(a) odpovědět 8 	S17

Č.	OTÁZKA	ODPOVĚĎ	Dále otázku
S17.	Považujete Vaše celkové měsíční příjmy (v součtu všech příjmových položek) za ... TAZ.: POUZE JEDNA ODPOVĚĎ!	- zcela dostatečné - spíše dostatečné - spíše nedostatečné - naprosto nedostatečné	1 2 3 4 S18
S18.	TAZ.: ZAZNAMENEJTE! Kraj – bydliště respondenta	- Praha - Středočeský kraj - Jihočeský kraj - Plzeňský kraj - Karlovarský kraj - - Ústecký kraj - Liberecký kraj - Královéhradecký kraj - Pardubický kraj - Kraj Vysočina - - Jihomoravský kraj - Olomoucký kraj - Zlínský kraj - Moravskoslezský kraj	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 S19
S19.	TAZ.: ZAZNAMENEJTE! Velikost místa – bydliště respondenta	- do 999 obyvatel - 1.000 – 4.999 obyvatel - 5.000 – 19.999 obyvatel - 20.000 – 99.999 obyvatel - 100.000 a více obyvatel	1 2 3 4 5 S20
S20.	TAZ.: ZAZNAMENEJTE! Pohlaví respondenta	- muž - žena	1 2 KONEC

Za agenturu MindBridge Consulting a.s. Vám děkuji za Váš čas a Vaše odpovědi.

Karty k dotazníku

KARTA K OTÁZCE 1

1. cestuji do zahraničí
2. cestuji po ČR
3. aktivně sportuji
4. chodím za sportem (divák)
5. dělám aktivně muziku, divadlo jinou kulturu
6. chodím za kulturou (divák)
7. chodím do přírody, na procházky (i do/po města/ě)
8. pracuji na zahrádce, starám se o kytky –pěstování
9. věnuji se domácím mazlíčkům / hospodářství – chovatelství
10. věnuji se chalupaření / chataření
11. dělám ruční práce / v dílně
12. věnuji se četbě
13. věnuji se (sebe)vzdělávání
14. sleduji televizi
15. jsem na počítači, na internetu
16. věnuji se aktivně umění
17. starám se o vnoučata
18. starám se o partnera/ku
19. starám se o jiné lidi
20. věnuji se vaření / pečení (ve volném čase)
21. věnuji se nákupům, návštěvě obchodů, center
22. navštěvuji / potkávám se s dalšími lidmi (povídání si)
23. jiné aktivity
98. nemám volný čas

KARTA K OTÁZCE 9, 10a, 10b, 11

- a) televize
- b) rádio
- c) sociální síť
- d) internet
- e) noviny (deníky)
- f) časopisy
- g) letáčky, nástěnky
- h) místní rozhlas
- i) informace od členů rodiny předávané (ústně, telefonicky, mailem apod.)
- j) informace od jiných osob (přátelé, sousedé, lékaři apod.)

KARTA K OTÁZCE 13

1. doprava (hustá doprava, silný provoz, rychlá auta, nákladní doprava – kamiony)
2. nedostatečné řešení chodníků, přechodů pro chodce
3. cyklisti, koloběžky, segwaye
4. bezdomovci
5. drogově závislí / narkomani / prodejci drog
6. prostitutky / pasáci
7. podnapilí / opilci
8. mládež (hlučná, vulgární)
9. cizinci
10. kapsáři
11. tzv. „šmejdi“ (podvodné prodejní akce)
12. nepřizpůsobiví spoluobčané
13. špatné sousedské vztahy
14. špatné osvětlení na ulici
15. jiný důvod

KARTA K OTÁZCE 17

Sociálními službami pro potřeby této studie rozumíme služby jako jsou např.:

- osobní asistence
- pečovatelská služba
- tísňová péče
- průvodcovská a předčitatelské služby
- odlehčovací služby
- krizová pomoc
- služby následné péče
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- sociální rehabilitace
- týdenní stacionář

KARTA K OTÁZCE S13

1. plat / mzdu ze zaměstnání (vč. DPČ, DPP)
2. výdělek OSVČ
3. starobní důchod
4. invalidní důchod
5. vdovský/vdovecký důchod

nepojistné sociální dávky, a to konkrétně

6. příspěvek na bydlení
7. odměna pěstouna
8. doplatek na bydlení
9. příspěvek na živobytí
10. mimořádná okamžitá pomoc
11. příspěvek na mobilitu
12. příspěvek na zvláštní pomůcku
13. příspěvek na péči

14. renty z penzijního připojištění
15. příjem z pronájmu nemovitosti
16. úroky z úspor
17. příjmy z investic (vč. fondů, cenných papírů apod.)
18. příspěvek od člena/ů rodiny
19. jiný příjem

KARTA K OTÁZCE S15, S16

1. bez příjmu
2. do 10.000,- Kč
3. 10.001 – 20.000,- Kč
4. 20.001 – 30.000,- Kč
5. 30.001 – 50.000,- Kč
6. 50.001 – 80.000,- Kč
7. 80.001 a více Kč